

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας

***«Άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την Τοπική
Αυτοδιοίκηση. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης»***

Μυσιρλής Πέτρος

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»

Thesis Title

«Social Policy exercised by the local Administration.
Effects of the economic crisis»

Mysirlis Petros

Corinth, September 2016

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης» εκπονήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών για την Αυτοδιοίκηση και την Ανάπτυξη που συνδιοργανώνουν το πανεπιστημίου Πελοποννήσου, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Πανεπιστήμιο Πειραιά και έχει τίτλο “Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση” .

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Σαφαρίκα Νικόλαο για την πολύτιμη καθοδήγησή του καθ’ όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράστασή κατά την διάρκεια των σπουδών μου, όπως και τους γονείς μου. Τέλος αφιερώνω την εργασία αυτή στην σύζυγό μου, τον γιο μας και την νεογέννητη κόρη μας.

«Άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης»

Σημαντικοί Όροι: Κοινωνική πολιτική, ΟΤΑ, οικονομική κρίση, ανεργία, φτώχεια, ακραία φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός, Ευρωπαϊκά προγράμματα, Δήμος Καβάλας

Περίληψη

Το αντικείμενο έρευνας της διπλωματικής εργασίας είναι οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής-οικονομικής κρίσης στους πολίτες της χώρας αλλά και στις δυνατότητες άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Με αφετηρία την έναρξη της κρίσης αποτυπώνονται οι συνέπειες αυτής κυρίως σε θέματα ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον καταγράφονται τα επακόλουθα της κρίσης στους ΟΤΑ τόσο σε θέματα οικονομικής φύσεως όσο και σε θέματα λειτουργικά. Επίσης καταδεικνύεται το γεγονός πως τα Ευρωπαϊκά προγράμματα είναι η πιο σημαντική ευκαιρία για τους ΟΤΑ για να χρηματοδοτήσουν και να πραγματοποιήσουν νέες δράσεις. Τέλος γίνεται λεπτομερής αναφορά στις δράσεις άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τον Δήμο Καβάλας. Η έρευνα βασίστηκε κατά βάση σε εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε στοιχεία από την Ελληνική και την Ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία, την Ε.Ε.Τ.Α.Α και την Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Καβάλας καθώς και σε βιβλιογραφία. Στόχος ήταν να καταγραφούν οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΟΤΑ καθώς και το γεγονός ότι παραμένουν βασικοί πυλώνες κοινωνικής προσφοράς προς τους πολίτες ακόμα και με τα πενιχρά οικονομικά μέσα που διαθέτουν.

«Social Policy exercised by the local Administration. Effects of the economic crisis»

Keywords: Social policy, local Administration, economic crisis, unemployment, poverty, extreme poverty, social exclusion, European Projects, Municipality of Kavala

Abstract

The object of this thesis is the impact of the financial-economic crisis on the country's citizens and the implementation of social policy options from the Local Authorities. Starting from the beginning of the crisis are reflected the consequences especially in unemployment, poverty and social exclusion. Moreover are recorded the consequences of the crisis on local Administration in both financial matters and operational issues. Also it is demonstrated the fact that European programs are the most important opportunity for local authorities to fund and carry out new actions. Finally there is a detailed reference to social policy actions by the Municipality of Kavala. The research was based basically in European Commission reports on data from the Greek and the European Statistical Office (elstat-eurostat), the E.E.T.A.A and the department of social protection, education, culture and sports of Kavala' s Municipality and in the bibliography. The aim was to list the challenges facing local authorities and the fact that they remain key pillars of social contribution to citizens even with the meager financial means.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Κατάλογος Πινάκων

3.1 Δείκτης ανεργίας 2009	13
3.2 Δείκτης ανεργίας 2016	14
3.3 Ποσοστό ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2011 – 2016	14
3.4 Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2011 – 2016	15
3.5 Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	23
3.6 Κίνδυνος φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	24
3.7 Ποσοστό ακραίας φτώχειας (2011 – 2015)	24
3.8 Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά ηλικιακές ομάδες για τα έτη 2013 - 2014	28
3.9 Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων	33
4.1 Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, Προβλέψεις για την Ελλάδα	39
4.2 Κοινωνικές τάσεις που χρήζουν παρακολούθησης για την περίοδο 2012 – 2013 εντοπίζουν επιδείνωση σε περισσότερο από το 1/3 των κρατών μελών και επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα	40

Κατάλογος διαγραμμάτων

2.1 Οργανόγραμμα Δήμου Καβάλας	9
2.2 Οργανόγραμμα Δήμου Ξάνθης	10
3.1 Ποσοστά απασχόλησης, ηλικιακή ομάδα 15–64, 2014 (%)	16
3.2 Δείκτες ανεργίας, εποχιακά προσαρμοσμένοι Απρίλιος - Μάιος 2016	17
3.3 Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού 2013 και 2014	26
3.4 Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (χωρίς τις μεταφερόμενες αρμοδιότητες)	34

Κατάλογος χαρτών

- 3.1 Δείκτης Ανεργίας 18
- 3.2 Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), σε 20
μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), κατά περιφέρεια επιπέδου
NUTS2, 2013
- 3.3 Μεταβολή του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου 22
προϊόντος (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ),
κατά περιφέρεια επιπέδου NUTS2, 2008-2013
- 3.4 Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων και των 29
κοινοτήτων της Ελλάδας πριν την εφαρμογή του σχεδίου
«Καποδίστριας».
- 3.5 Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων και των 30
κοινοτήτων της Ελλάδας μετά την εφαρμογή του σχεδίου
«Καποδίστριας».
- 3.6 Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων - 31
δημοτικών ενοτήτων της Ελλάδας μετά την εφαρμογή του
σχεδίου «Καλλικράτης».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνική πολιτική. Εννοιολογική αποσαφήνιση

1.1	Εισαγωγή	1
1.2	«Κοινωνική πολιτικοί». Ορισμοί	1
1.3	Ανακεφαλαίωση	3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα

2.1	Εισαγωγή	4
2.2	Ιστορική αναδρομή	4
2.3	Νομικό πλαίσιο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής των ΟΤΑ στο πρόσφατο παρελθόν μέχρι και σήμερα	6
2.4	Ανακεφαλαίωση	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Χρηματοπιστωτική κρίση. Συνέπειες για την χώρα τους πολίτες και τους ΟΤΑ

3.1	Εισαγωγή	11
3.2	Χρηματοπιστωτική κρίση και Ελλάδα. Σύντομη ιστορική αναδρομή	11
3.3	Επιπτώσεις για την χώρα μας και τους πολίτες	12
3.3.1	Ανεργία στην Ελλάδα	13
3.3.2	Φτώχεια στην Ελλάδα	18
3.3.3	Κοινωνικός αποκλεισμός στην Ελλάδα	25
3.4	Επιπτώσεις στους Δήμους	28
3.4.1	Αλλαγές στην γεωγραφική δομή των ΟΤΑ	29
3.4.2	Οικονομικές διοικητικές και λειτουργικές δυσκολίες	31
3.5	Ανακεφαλαίωση	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2020 «Ευρώπη 2020». Οι πόροι και δράσεις του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020

4.1	Εισαγωγή	37
4.2	«Ευρώπη 2020». Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	37
4.3	ΕΣΠΑ 2014-2020. Άξονες προτεραιότητας. Δράσεις με δικαιούχους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.	41
4.4	Προβλήματα για την απορρόφηση των πόρων και την εκμετάλλευση των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων	45
4.5	Ανακεφαλαίωση	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Καβάλας. Δράσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5.1	Εισαγωγή	48
5.2	Δομές άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους Δήμους	48
5.3	Δήμος Καβάλας. Δράσεις για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. Εκμετάλλευση Ευρωπαϊκών πόρων, εθνικών πόρων, ίδιων πόρων.	49
5.3.1	Δράσεις κοινωνικής πολιτικής χρηματοδοτούμενες από το ΕΣΠΑ και άλλα Ευρωπαϊκά προγράμματα	50
5.3.2	Δράσεις χρηματοδοτούμενες από εθνικούς και ίδιους πόρους	55
5.3.3	Δράσεις κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Καβάλας που εντάσσονται στα νέα Ευρωπαϊκά προγράμματα και το ΕΣΠΑ 2014-2020	61
5.3.4	Ανάλυση ισχυρών και αδύνατων σημείων, ευκαιριών και απειλών για τον Δήμο Καβάλας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής (swat analysis)	62
5.3.5	Συμπεράσματα-προτάσεις	66
5.4	Ανακεφαλαίωση	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ.

1.1 Εισαγωγή

Η έννοια της κοινωνικής πολιτικής δεν είναι εύκολο να οριοθετηθεί. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο όρος κοινωνική πολιτική είναι αρκετά αμφίλογος. Πρέπει να αναφερθεί πως υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις του όρου ανάλογα με την ιδεολογία του κάθε ατόμου (φιλελεύθερη προσέγγιση, μαρξιστική προσέγγιση, σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση).

Η διατύπωση ορισμού απασχόλησε τόσο παλαιότερους όσο και σύγχρονους ανθρώπους των γραμμάτων. Στην συνέχεια του κεφαλαίου παρατίθενται ορισμοί του όρου κοινωνική πολιτική τόσο από Έλληνες όσο και από ξένους διανοητές.

1.2 «Κοινωνική πολιτική» - ορισμοί

Μεταξύ αυτών που έκαναν αναφορά σε ορισμό του όρου κοινωνικής πολιτικής είναι ο Σ. Θεωδωρόπουλος (Σ. Θεωδορόπουλος, «Το Κοινωνικό Κράτος σήμερα», [Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα], Διαστάσεις της κοινωνικής Πολιτικής σήμερα, Αθήνα 1993, σελ. 319) που αναφέρει: *Με τον όρο κοινωνική πολιτική ή κοινωνικό κράτος εννοούμε ολόκληρο το σύστημα ή πλέγμα μέσων και μέτρων που χρησιμοποιεί το κράτος παρεμβαίνοντας στην οικονομία και κοινωνία μας χώρας, με σκοπό να προστατεύσει και βελτιώσει την κοινωνική ευημερία για το σύνολο της κοινωνίας και ιδιαίτερα για ορισμένα άτομα και κοινωνικές ομάδες, σύμφωνα με αρχές και αξίες περισσότερο ανθρώπινες ή συχνά διαφορετικές απ' αυτές που απορρέουν απ' τους νόμους και το μηχανισμό λειτουργίας μιας καπιταλιστικής οικονομίας.* Λίγο παρακάτω συμπληρώνει: *οι σημαντικότερες αντιλήψεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί σχετικά με το σκοπό και το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής είναι: η δημιουργία αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και κοινωνικής δικαιοσύνης, η παρέμβαση στις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών τάξεων με σκοπό τη βελτίωση των όρων διαβίωσης των ασθενέστερων, η κοινωνική προστασία των εργαζομένων στην καπιταλιστική κοινωνία.*

Ένας άλλος ορισμός για την κοινωνική πολιτική είναι αυτός που δόθηκε από την Όλγα Στασινοπούλου (Όλγα Στασινοπούλου, Εισαγωγή στην κοινωνική πολιτική, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Κοινωνική Πολιτική Βασικές Έννοιες, Ιστορική Εξέλιξη Φορείς και Πρότυπα, Αθήνα 2006, σελ.11,12)

σύμφωνα με τον οποίο θα μπορούσαμε να ορίσουμε την κοινωνική πολιτική ως: *«Την οργανωμένη παρέμβαση του κράτους ή του εκάστοτε φορέα άσκησης εξουσίας, η οποία μέσα από την αναγνώριση και κάλυψη αναγκών – σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο – στοχεύει στην ρύθμιση της κοινωνικής αναπαραγωγής και στην εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης. Η επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας αποτελεί έναν σημαντικό αλλά όχι αναγκαίο στόχο της, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες της διακινδύνευσης προσανατολίζεται προς την στήριξη της ατομικής διαχείρισης των κινδύνων. Συνδέεται άρρηκτα με την κοινωνική αλλαγή, την οποία μπορεί να προωθεί, να καθυστερεί ή να παρεμποδίζει και αποτελεί πολύτιμο εργαλείο επίτευξης των στόχων μιας ευρύτερης «κοινωνικής πολιτικής» σε εποχές αναδιάρθρωσης κοινωνικών δομών και σχέσεων σε βάθος και έκταση. Την κοινωνική πολιτική μπορούμε να την κατανοήσουμε μέσα σε συγκεκριμένα ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια και μέσα από τον κυρίαρχο λόγο τον οποίο εκφέρουν οι κύριοι παράγοντες σχεδιασμού και εφαρμογής της, και οι επιστημονικοί μελετητές της. Ως γνωστικό αντικείμενο έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα που χαρακτηρίζεται από την σύζευξη θεωρίας και εφαρμογής, μέσα από διαφορετικές κάθε φορά θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις.»*

Ο Titmuss (Titmuss R.M. 1958 «Social Administration in a Changing Society», 1958, σελ. 14) του οποίου το έργο συνέβαλε σημαντικά στην περαιτέρω μετεξέλιξη της κοινωνικής πολιτικής, αναφέρει: *« κατά τη μελέτη της κοινωνικής πολιτικής δεν πρέπει να απουσιάζει η αναφορά και η ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης όλων των υπηρεσιών, θεσμοθετημένων ή μη, που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών στη βελτίωση της ζωής του ατόμου στο περιβάλλον των οικογενειακών και ομαδικών σχέσεων.»*

Ακόμη ένας ορισμός σχετικά με την κοινωνική πολιτική, που δόθηκε από τον Σταύρο Αλ. Βουτυρά (Σταύρου Αλ. Βουτυρά Κοινωνική πολιτική, εκδόσεις Α. Αναστασίου τεύχος Α, Αθήνα 1980, σελ. 5) , είναι ο εξής: *«Η επιστήμη που αναζητεί και υλοποιεί τα μέτρα, τα οποία θα συντελέσουν στην απόμειξη των κοινωνικών αντιθέσεων και στην άρση των κοινωνικών συγκρούσεων, για την διατήρηση ή την αποκατάσταση της κοινωνικής ειρήνης.»*

Τέλος δόκιμο είναι να αναφέρουμε αυτό που αναφέρει ο Γ. Κανατάς (Γεώργιος Β. Κανατάς Η οικονομική, λειτουργική και κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ), Θεσ/νίκη 2005, σελ. 15) : « Δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στις διάφορες “κατηγορίες” ορισμών της Κοινωνικής Πολιτικής, αφού τελικά στο ίδιο ουσιαστικό αποτέλεσμα καταλήγουν. Πραγματικά, είτε δεχθούμε ότι είναι το σύνολο των μέτρων, που επιδιώκουν να επηρεάσουν τις σχέσεις μεταξύ των τάξεων, με την εξύψωση των κατωτέρων, είτε δεχθούμε ότι είναι η δραστηριότητα της Κοινωνικής Πολιτικής, που αποβλέπει στην ιδέα της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ηθικής, ή τέλος δεχθούμε πως είναι η προσπάθεια για τη διατήρηση της κοινωνικής ενότητας, φτάνουμε στο αυτό αποτέλεσμα.»

1.3 Ανακεφαλαίωση

Ανεξάρτητα από ποιον ορισμό θα διαλέξουμε ο κύριος στόχος της κοινωνικής πολιτικής κατά την εφαρμογή της θα λέγαμε πως είναι η βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών, πρωτίστως αυτών που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην καθημερινότητά τους. Ειδικότερα στις μέρες μας προβλήματα ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

2.1 Εισαγωγή

Κάθε ευνομούμενο κράτος από την ημέρα της ίδρυσής του οφείλει να μεριμνά, να προσφέρει και να στέκεται δίπλα στους πολίτες του που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Ακόμη και αν είναι σε δεινή οικονομική κατάσταση το κράτος οφείλει να δείχνει το κοινωνικό του πρόσωπο, στα πλαίσια του εφικτού, πιθανότατα βάζοντας άλλες ανάγκες σε δεύτερη μοίρα.

Έτσι και η χώρα μας από την ίδρυσή της μετά την τουρκοκρατία μέχρι και σήμερα, ως ευνομούμενο κράτος, θέσπισε, θεσπίζει και τηρεί νόμους για την προστασία και φύλαξη των ασθενέστερων πολιτών της. Στις επόμενες ενότητες γίνεται αναφορά στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα από την ίδρυσή της έως και σήμερα καθώς και στην νομοθεσία για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (εφ' εξής ΟΤΑ) παλαιότερα μέχρι και τις μέρες μας.

2.2 Ιστορική αναδρομή

Τα πρώτα σημάδια κοινωνικής πολιτικής στην χώρα μας εντοπίζονται την εποχή του Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1831). Εκείνη την περίοδο ιδρύθηκαν και λειτούργησαν ένα μεγάλο για τα δεδομένα της εποχής ορφανοτροφείο στην Αίγινα, επτά νοσοκομεία, ενώ το κράτος βοηθούσε όσο γινόταν οικονομικά περιφερειακά ιδρύματα κοινωνικού χαρακτήρα.

Αργότερα κατά την περίοδο που στην εξουσία στην Ελλάδα βρισκόταν ο Όθωνας (1832-1862) δείγματα κοινωνικής πολιτικής από την μεριά του κράτους, έστω και περιορισμένα, εντοπίζονται με το Νόμο «Περί συστάσεως Φρενοκομείων» και με το Νόμο «Περί συστάσεως επαρχιακών Ιατρείων». Την περίοδο εκείνη απασχολούνται και μισθοδοτούνται 168 άτομα στα λοιμοκαθαστήρια και τα υγειονομεία και περί τα 15 στα δημόσια θεραπευτήρια. Βασικός στόχος λοιπόν της κοινωνικής πολιτικής της περιόδου είναι η πρόληψη για την αποφυγή λοιμωδών ασθενειών. Πέραν των

παραπάνω εντοπίζονται και κάποια προσπάθεια οικονομικής στήριξης σε παθόντες από φυσικά φαινόμενα όπως γίνεται κατανοητό από τον Νόμο «Περί βοήθειας εκ της πολυομβρίας παθόντων εν Ερετρεία οικογενειών των Ψαριανών». (Τσέκος Θ. 2003 Συγκρότηση και αναπαραγωγή μιας μη Βεμπεριανής γραφειοκρατίας. Η Ιστορική εξέλιξη της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Διδακτορική διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Κατά την Βενιζελική περίοδο (1910-1915, 1917-1920, 1928-1932) το 1911 δημιουργείται εντός του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ένα τμήμα Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας με απόσπαση του γραφείου εργασίας από το τμήμα Εμπορίου και Βιομηχανίας και αναβάθμισή του. Παράλληλα δημιουργείται το «Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας» με ρόλο συμβουλευτικό. Στο ανωτέρω Συμβούλιο συμμετείχαν εκπρόσωποι εργοδοτών, εργαζομένων, βουλευτών και εμπειρογνομόνων.

Το πρώτο υπουργείο με αρμοδιότητες κοινωνικών υπηρεσιών και πεδίο πολιτικής τους επίστρατους και τους πρόσφυγες συγκροτείται με το Νόμο 748/1917 «Περί συστάσεως Υπουργείου Περιθάλψεως». Το 1922 το υπουργείο μετονομάζεται σε «Υπουργείο Υγιεινής Προνοίας και Αντιλήψεως». Έτσι τα ζητήματα πρόνοιας αποσυνδέονται από την εργασία και συνδέονται με την υγεία. Ο Βενιζέλος το 1928 δημιούργησε εντός του εν λόγω υπουργείου μια ξεχωριστή δομή για τα θέματα υγείας η οποία με το Νόμο 4172/1929 αναβαθμίζεται σε «αυτοτελές Υπουργείο Υγιεινής» και αποσπάται από το Υπουργείο Προνοίας και Αντιλήψεως. Λίγο αργότερα το 1932 η κυβέρνηση Τσαλδάρη επανασυγχωνεύει το αυτοτελές Υπουργείο Υγιεινής στο Υπουργείο Υγιεινής Προνοίας και Αντιλήψεως.

Μετά την Μικρασιατική Καταστροφή συγκροτήθηκε μια ανεξάρτητη διεθνής επιτροπή η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων. Η εν λόγω επιτροπή είχε οικονομική και λειτουργική αυτοτέλεια, είχε αμερικάνο πρόεδρο και δεν ελεγχόταν από την ελληνική κυβέρνηση. Το έργο της επιτροπής ήταν να συντονίσει την προσφυγική αποκατάσταση. Οι ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες είχαν έρθει σε σύγκρουση αρκετές φορές με την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων αλλά όταν η Επιτροπή διαλύθηκε, δεν υπήρχε κάποιο σχέδιο ούτε είχε προβλεφθεί κάποιος μηχανισμός για την αποκατάσταση των προσφύγων.

Μετά την κατοχή το 1947 δημιουργήθηκε ο οργανισμός «Πρόνοιας Βορείων Επαρχείων Ελλάδος». Θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η πρώτη παροχή κοινωνικής φροντίδας από την μεριά του ελληνικού κράτους την μετακατοχική περίοδο. Το 1955 μετονομάστηκε σε «Βασιλική Πρόνοια» όπου και παρέμεινε έτσι ως το 1970.

Τελειώνοντας αυτή την ενότητα θα κάνουμε πάλι μια αναφορά στον Θεοδωρόπουλο (Σ. Θεωδορόπουλος, «Το Κοινωνικό Κράτος σήμερα», [Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα], Διαστάσεις της κοινωνικής Πολιτικής σήμερα, Αθήνα 1993, σελ. 319) που αναφέρει : *«Σχεδόν σ' ολόκληρη την ιστορία της ανθρωπότητας υπήρξε πάντοτε κάποιο είδος και μορφή κοινωνικής πολιτικής.»*

2.3 Νομικό πλαίσιο για την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής των ΟΤΑ στο πρόσφατο παρελθόν μέχρι και σήμερα

Βασικός στόχος και επιδίωξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (στο εξής ΟΤΑ) ήταν και παραμένει η προστασία των συμφερόντων των Δημοτών της. Στα πλαίσια αυτής της επιδίωξης πραγματοποιούνται δράσεις και προγράμματα που αποβλέπουν κατά κύριο λόγο, ιδίως τα τελευταία έτη μετά το 2009 έως και σήμερα που ακόμη διανύουμε την οικονομική κρίση, στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην προώθηση της απασχόλησης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Μάλιστα η συμμετοχή των ΟΤΑ στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής συνεχώς αυξάνεται. Ο Δήμαρχος Συκεών Σίμος Δανιηλίδης και ταυτόχρονα Πρόεδρος Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής Αλληλεγγύης και Απασχόλησης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος σε συνέδριο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (ΚΕΔΚΕ) και νυν Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (εφ' εξής ΚΕΔΕ) αναφέρει *«Στο σύγχρονο ελληνικό κράτος παρατηρείται μια ασυνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής. Χαρακτηριστική είναι η σύγκριση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ, όπως αυτές ορίζονται στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων του 1995 (ΠΔ410/95) και σε αυτόν του 2006 (Ν.3463/2006). Μέσα σε 12 έτη παρατηρείται μία ισχυρή μεγέθυνση και διαφοροποίηση, τόσο σε εύρος, όσο και σε εξειδίκευση υπηρεσιών, η οποία έχει ήδη τα στοιχεία της ωρίμανσης, ώστε να μπορέσει να καταγραφεί και θεσμικά.»* («Δομές Κοινωνικής Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ,στην Ελλάδα» Συμείων Δανιηλίδης, Δήμαρχος Συκεών, Πρόεδρος Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής της ΚΕΔΚΕ Συνέδριο με θέμα *«Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση»*, Τιφλίδα 10-11 Ιουνίου 2010)

Μνεία στη δυνατότητα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής από την μεριά των δήμων γίνεται στο πρόσφατο παρελθόν βάσει Νόμου με το Προεδρικό Διάταγμα 410/95

(ΠΔ410/95) «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» σύμφωνα με το οποίο στο Κεφάλαιο Ε αρμοδιότητες Δήμων και Κοινοτήτων και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 24 Αρμοδιότητες αναφέρεται πως « *Η Διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της*» (Προεδρικό Διάταγμα 410/95 (ΠΔ410/95) «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» 14-11-1995)

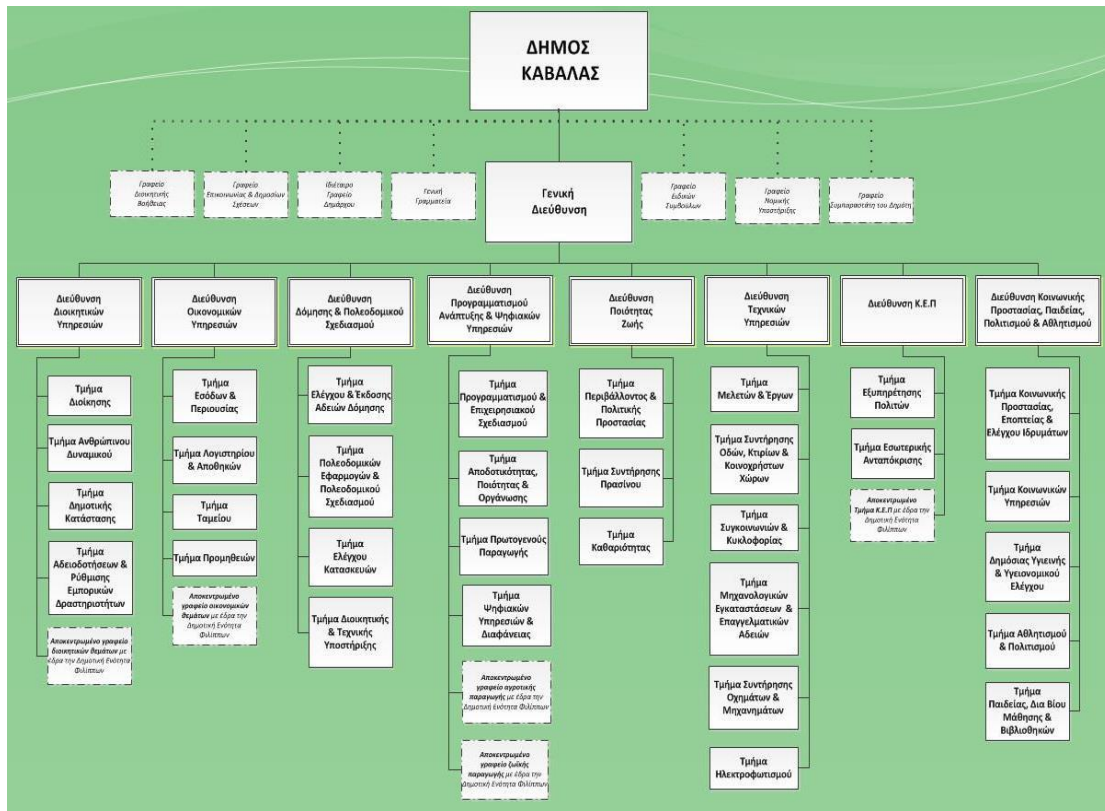
Είναι ενδεικτικό πως βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας οι ΟΤΑ μπορούν και οφείλουν να ασκούν κοινωνική πολιτική «*Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας*». (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων Ν.3463/2006, άρθρο 75, εδάφιο 1) Σύμφωνα με τον ίδιο Νόμο 3463/2006 Τρεις από τους βασικούς τομείς , που έχουν άμεση σχέση με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, στους οποίους ασκούν αρμοδιότητες οι Δήμοι και οι Κοινότητες είναι ο τομέας της Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, ο τομέας Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και ο τομέας της Αλληλεγγύης.

Πρόσφατα τον Φεβρουάριο του 2016, με τον Νόμο 4368/2016, θεσμοθετήθηκε η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας. Πιο συγκεκριμένα ο εν λόγω Νόμος, στο Άρθρο 4, αναφέρει « *Σε κάθε οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού δύναται να συστήνεται και να λειτουργεί Κέντρο Κοινότητας .Σκοπός του Κέντρου Κοινότητας είναι η υποστήριξη του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού σε συνεργασία με την οικεία Κοινωνική Υπηρεσία στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στην ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που υλοποιούνται στην περιοχή λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας*». (Νόμος 4368/2016 Μέτρα για την επιτάχυνση του Κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 21/Α/21-2-2016) Η νέα αυτή δομή πρόκειται να λειτουργήσει από τον Οκτώβριο του 2016 σε 254 δήμους της χώρας και θα αποτελέσει στην ουσία το πρώτο σημείο συνάντησης με τους πολίτες που έχουν ανάγκη από δράσεις κοινωνικής προστασίας. Μάλιστα για την εύρυθμη λειτουργία των νέων αυτών δομών πρόκειται να γίνει πρόσληψη 1450 ατόμων πανελλαδικά. Σύμφωνα με τα όσα σχεδιάζει το Υπουργείο θα υπάρχει ένα πληροφοριακό σύστημα

στο οποίο θα έχουν πρόσβαση πιστοποιημένοι χρήστες κάθε κέντρου κοινότητας σε κάθε ένα από τους 254 δήμους και θα γίνεται η καταγραφή των προσερχόμενων και η διασύνδεσή τους με τα προγράμματα και τους φορείς. Η συγκεκριμένη δομή εντάσσεται στο νέο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (εφ' εξής ΕΣΠΑ) 2014-2020. Σύμφωνα με τον οδηγό εφαρμογής και λειτουργίας κέντρων ποιότητας *«Τα Κέντρα Κοινότητας, αποτελούν τον βασικό «πυρήνα» διευρυμένων υπηρεσιών τύπου “One Stop Shop”, με εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση... Με τη λειτουργία τους επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης».* (οδηγός εφαρμογής και λειτουργίας κέντρων ποιότητας Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων Υπουργείο Οικονομίας Ανάπτυξης & Τουρισμού, Αθήνα, Μάιος 2016, σελ.4)

Η πλειονότητα των ΟΤΑ έχουν στον ΟΕΥ τους (Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας) Διεύθυνση που έχει υπό την εποπτεία της τα θέματα κοινωνικής πολιτικής. Ενδεικτικά στον Δήμο Καβάλας υπάρχει η Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας Πολιτισμού και Αθλητισμού στην οποία υπάγονται το τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Εποπτείας και Ελέγχου Ιδρυμάτων, το τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών και το τμήμα Δημόσιας Υγιεινής και Υγειονομικού ελέγχου.

Διάγραμμα 2.1 Οργανόγραμμα Δήμου Καβάλας

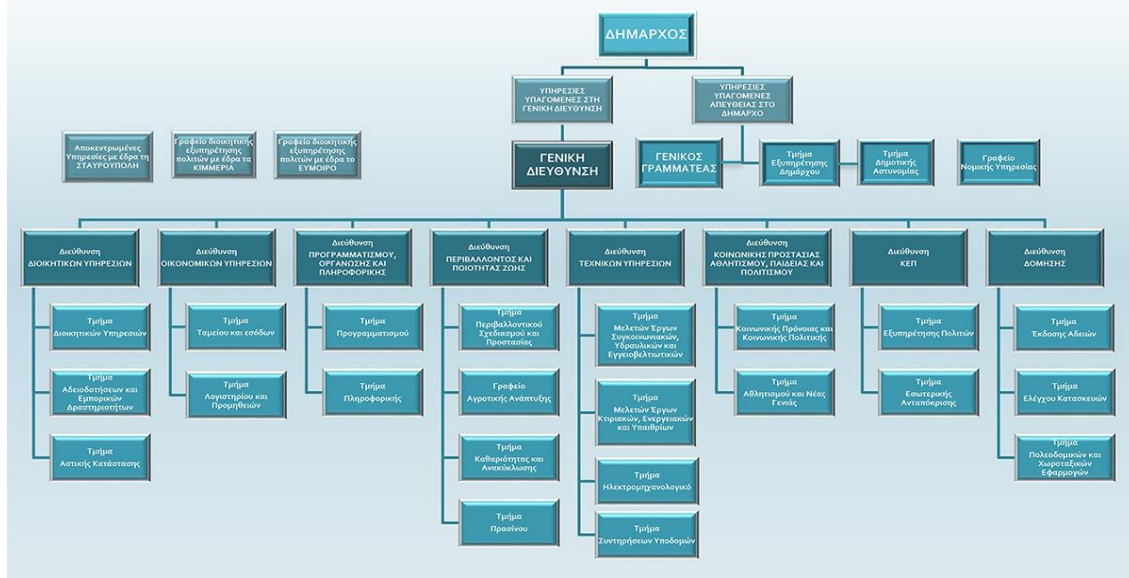

Πηγή: (<http://www.kavala.gov.gr/web/guest/municipality/organosi>)

Αντίστοιχα στον Δήμο Ξάνθης υπάρχει η διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας Αθλητισμού, Παιδείας και Αθλητισμού και σε αυτήν υπάγεται το τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Κοινωνικής Πολιτικής.

Διάγραμμα 2.2 Οργανόγραμμα Δήμου Ξάνθης

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ

Πηγή: (<https://www.cityofxanthi.gr/dimos/organogramma>)

Κατ' αντιστοιχία σε όλους τους μεγάλους Δήμους της Ελλάδας υφίσταται Διεύθυνση που ασχολείται με θέματα κοινωνικής πολιτικής.

2.4 Ανακεφαλαίωση

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν στην χώρα μας η άσκηση κοινωνικής πολιτικής ήταν βασική μέριμνα όλων των κυβερνήσεων από την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια και ακόμη περισσότερο κατά την διάρκεια της περιόδου της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι ΟΤΑ είναι αυτοί που έχουν αναλάβει, κατά ένα μεγάλο ποσοστό λόγω των αρμοδιοτήτων που τους δόθηκαν βάσει νόμου, να βοηθήσουν τους πολίτες που πλήττονται από τα νέα οικονομικά δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΤΑ

3.1 Εισαγωγή

Η Ελλάδα μετά την μεταπολίτευση και κυρίως από την δεκαετία του 80 και έπειτα μέχρι και τα τέλη του 2009 πέρασε χρόνια οικονομικής ακμής. Οικονομική ακμή που αποδείχτηκε φούσκα καθώς είχε βασιστεί κυρίως στον αλόγιστο δανεισμό. Έτσι όταν ξέσπασε η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση φάνηκαν οι οικονομικές αδυναμίες της χώρας και ακόμη χειρότερα οι επιπτώσεις της οικονομικής αδυναμίας της χώρας τόσο στους πολίτες της όσο και στους ΟΤΑ.

Στις υποενότητες που ακολουθούν γίνεται αναφορά στο πως η χώρα μας βρέθηκε στη δύνη της χρηματοπιστωτικής κρίσης και ποιες ήταν οι συνέπειες στους πολίτες δίνοντας βαρύτητα στην ανεργία την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

3.2 Χρηματοπιστωτική κρίση και Ελλάδα. Σύντομη ιστορική αναδρομή

Κατά τα έτη 2002-2007 σημειώθηκε η μεγαλύτερη μέση παγκόσμια ανάπτυξη των τελευταίων 40 χρόνων. *«Μέχρι τις αρχές του 2007 η παγκόσμια οικονομία βρισκόταν σε ένα περιβάλλον αισιοδοξίας και ευφορίας. Μάλιστα την χρονική περίοδο 2002- 2007 σημειώθηκε η υψηλότερη μέση παγκόσμια ανάπτυξη των τελευταίων 40 χρόνων»* (Γκίκας Χαρδούβελης Το χρονικό της διεθνούς και της συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: Αίτια, αντιδράσεις, επιπτώσεις, προοπτική. Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον Εκδόσεις Λιβάνη, σελ.33) Η χρηματοπιστωτική κρίση ξέσπασε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά το έτος 2007. *«Η Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 είναι μια παγκόσμια κατάσταση απειλούμενης οικονομικής ύφεσης στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα με γενεσιουργό χώρα τις Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής»* (<https://el.m.wikipedia.org>) Αρχικά εκδηλώθηκε στον τομέα των

στεγαστικών δανείων και μετέπειτα διευρύνθηκε στον κτηματομεσιτικό και τραπεζικό τομέα στις Η.Π.Α. και μετέπειτα μεταδόθηκε στην Ευρώπη. Ειδικά μετά την κήρυξη πτώχευσης από τον τραπεζικό κολοσσό Lehman Brothers η επέκταση της χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν ραγδαία.

Παρά τις διαβεβαιώσεις των ελληνικών κυβερνήσεων πως η οικονομία της χώρας ήταν καλά θωρακισμένη στα μέσα περίπου του 2010 η τότε ελληνική κυβέρνηση δεν ήταν πια σε θέση να δανειστεί από τις αγορές με λογικά επιτόκια. Για να μην προκύψει στάση πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου η Ελλάδα ζήτησε και έλαβε την βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο τότε πρωθυπουργός Γεώργιος Α. Παπανδρέου ενημέρωσε τον ελληνικό λαό, από το Καστελόριζο, για την ανάγκη προσφυγής της χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τον μηχανισμό στήριξης. Το ημερολόγιο έγραφε 23 Απριλίου 2010. Για να μπορέσει η χώρα να συνεχίσει να δανείζεται από τους ανωτέρω θεσμούς όφειλε (και οφείλει ακόμη) να λαμβάνει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης και δημοσιονομικής προσαρμογής. Ήδη από τον Ιανουάριο του 2010 άρχισαν να λαμβάνονται τα πρώτα μέτρα λιτότητας. Στις 3 Μαΐου 2010 η χώρα μας κατέθεσε αίτηση για ποσό 80 εκατομμυρίων Ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τις χώρες που ανήκουν στο κοινό νόμισμα (Ευρώ). Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της προς τους δανειστές ελήφθησαν νέα μέτρα και τον Ιούνιο του 2011 ψηφίστηκε από την Βουλή το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015 (πρώτο μνημόνιο). Μετά από νέα μέτρα λιτότητας και πολιτικών αναταράξεων ψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου του 2012 το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016(δεύτερο μνημόνιο). Στις 14 Αυγούστου 2015 η Βουλή των Ελλήνων ψηφίζει το τρίτο μνημόνιο αφού είχαν προηγηθεί εκλογικές αναμετρήσεις, Ιανουάριος 2015, δημοψήφισμα (διεξαγωγή 5 Ιουλίου 2015, προκήρυξη 28 Ιουνίου 2015) και στις 29 Ιουνίου η επιβολή των capital controls.

3.3 Επιπτώσεις για την χώρα μας και τους πολίτες

Με την υπαγωγή της χώρας μας σε προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής και την ψήφιση και την προσπάθεια εφαρμογής των επιβαλλόμενων προγραμμάτων από τους θεσμούς φάνηκαν και οι πρώτες αρνητικές επιπτώσεις στην καθημερινότητα των

ελλήνων πολιτών. Μεταξύ αυτών η δραματική αύξηση της ανεργίας, η κατακόρυφη μείωση των εισοδημάτων του μεγαλύτερου ποσοστού των ελλήνων πολιτών που οδήγησε σε φτώχεια και η εμφάνιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού.

3.3.1 Ανεργία στην Ελλάδα

Με την έναρξη της κρίσης και την εφαρμογή των μέτρων εξυγίανσης της οικονομίας ο δείκτης της ανεργίας στην χώρα μας πήρε την ανιούσα. Το ποσοστό της ανεργίας από το 2009 μέχρι και τον Μάιο του 2016 υπερδιπλασιάστηκε και παραμένει σε ανησυχητικά επίπεδα σε όλες τις ομάδες πληθυσμού της χώρας.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία η ανεργία για το 2009 κυμαινόταν στα επίπεδα του 8,7% με 10,9% ενώ αντίθετα το 2016 εκτοξεύτηκε στα επίπεδα του 23,3% με 25,7%. Είναι ενδεικτικό πως ο μήνας με το μικρότερο ποσοστό ανεργίας (8,7%) το 2009 και ο μήνας με το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας (25,7%) το 2016 έχουν μια διαφορά της τάξης του 17%.

Πίνακας 3.1
Δείκτης ανεργίας 2009

2009	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη ενεργοί	Ποσοστό ανεργίας
Ιανουάριος	4.535,8	484,9	3.433,8	9,7
Φεβρουάριος	4.531,2	470,1	3.449,0	9,4
Μάρτιος	4.535,5	475,1	3.435,8	9,5
Απρίλιος	4.523,1	486,9	3.432,7	9,7
Μάιος	4.589,6	435,5	3.413,0	8,7
Ιούνιος	4.607,0	444,4	3.382,9	8,8
Ιούλιος	4.527,5	494,3	3.408,8	9,8
Αύγουστος	4.592,7	467,1	3.366,6	9,2
Σεπτέμβριος	4.604,9	472,4	3.345,2	9,3
Οκτώβριος	4.533,5	510,2	3.374,9	10,1
Νοέμβριος	4.483,1	549,9	3.381,8	10,9
Δεκέμβριος	4.478,7	525,7	3.406,5	10,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Πίνακας δείκτη ανεργίας 2009 (ελστατ, χρονοσειρά, κατάσταση απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας Ιανουάριος 2004 - Μάιος 2016) (<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO02>)

Πίνακας 3.2
Δείκτης ανεργίας 2016

2016	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη ενεργοί	Ποσοστό ανεργίας
Ιανουάριος	3.548,2	1.224,7	3.291,5	25,7
Φεβρουάριος	3.585,7	1.180,2	3.295,2	24,8
Μάρτιος	3.600,7	1.189,9	3.267,4	24,8
Απρίλιος	3.650,5	1.125,7	3.278,7	23,6
Μάιος	3.670,4	1.116,6	3.264,7	23,3

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Πίνακας δείκτη ανεργίας 2016 (ελστατ, χρονοσειρά, κατάσταση απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας Ιανουάριος 2004 - Μάιος 2016) (<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO02>)

Το πρόβλημα όμως της ανεργίας χτυπάει κυρίως τους νέους με ηλικία, 15-24, που τώρα μπαίνουν στον εργασιακό στίβο καθώς και τα άτομα ηλικίας 25-34. Άτομα δηλαδή που είναι σε θέση, λόγω ηλικίας και γνώσεων, να προσφέρουν πολλά στον χώρο εργασίας. Είναι φανερό από τα στοιχεία που δίνει η Ελληνική στατιστική υπηρεσία πως πάνω από τους μισούς νέους ηλικίας 15-24 είναι άνεργοι ενώ κοντά στο 1/3 των Ελλήνων ηλικίας 25-34 παραμένουν άνεργοι.

Πίνακας 3.3
Ποσοστό ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2011 – 2016

ΜΑΙΟΣ 2011-2016						
Ομάδες ηλικιών	2011	2012	2013	2014	2015	2016
15-24	43,1	54,1	60	54,2	50	50,3
25-34	23,3	32,4	36,2	34,9	31,6	31,4
35-44	13,9	20,1	24	23,5	22,4	20,4
45-54	11,8	17,3	20,5	21,2	19,7	19,4
55-64	7,9	12,7	15,9	17,8	17,6	18,3
65-74	1,9	4,8	10,3	11,3	12	11,8
Σύνολο	16,9	24	27,7	27	25	23,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Μάιος 2016, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, Πειραιάς, 4 Αυγούστου 2016, σελ2)

Επιπλέον σύμφωνα με την ίδια έρευνα της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας η ανεργία πλήττει κυρίως τις γυναίκες. Στον πίνακα που ακολουθεί διαπιστώνουμε πως στην τελευταία εξαετία η διαφορά στο ποσοστό ανεργίας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα κυμαίνεται από 6,6% μέχρι 9% και μάλιστα η ψαλίδα άνοιξε το έτος που διανύουμε.

Πίνακας 3.4
Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2011 – 2016

ΜΑΙΟΣ 2011-2016						
Φύλο	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Άρρενες	14,3	21,0	24,8	23,9	22,0	19,5
Θήλειες	20,5	27,9	31,6	31,0	28,6	28,5
Σύνολο	16,9	24,0	27,7	27,0	25,0	23,5

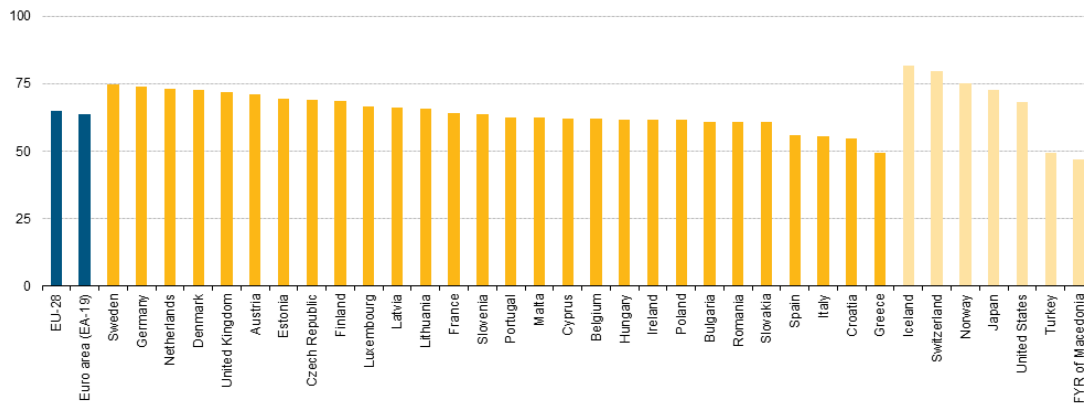
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Μάιος 2016, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ, Πειραιάς, 4 Αυγούστου 2016, σελ2)

Το έντονο πρόβλημα της ανεργίας αλλά και η στάση που έχουν οι Ευρωπαίοι πολίτες στο ερώτημα: «κατά πόσο πιστεύετε πως θα διατηρήσετε την εργασία σας τους επόμενους δώδεκα μήνες» έχει καταγραφεί σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το FLASH EUROBAROMETER 338 “Monitoring the social impact of the crisis (Wave 6)” στους πολίτες της Ένωσης των 28. (European Commission, Flash Eurobarometer 338, Monitoring the social impact of the crisis: public perceptions in the European Union, wave 6, REPORT, April 2012, page 55) Σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα οι Έλληνες είναι οι πλέον απαισιόδοξοι καθώς πάνω από τους μισούς το 51% δηλώνει απαισιοδοξία για την εργασιακή του ασφάλεια το επόμενο έτος, ενώ ακολουθεί η Κύπρος με 40%. Στον αντίποδα σε χώρες με ισχυρή οικονομία μόνο το 6% των πολιτών στην Αυστρία, και το 7% των πολιτών στην Φινλανδία και την Γερμανία πιστεύουν πως θα χάσουν την δουλειά τους το επόμενο έτος.

Και σε στοιχεία και πίνακες της Ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας είναι καταγεγραμμένη η οδυνηρή θέση που κατέχει η χώρα στο θέμα της ανεργίας τόσο μεταξύ της Ένωσης των 28 όσο και μεταξύ της νομισματικής Ένωσης. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η θλιβερή – τελευταία θέση που κατέχει η χώρα μας στα ποσοστά απασχόλησης για την ηλικιακή ομάδα 15–64 για το έτος 2014.

Διάγραμμα 3.1

Ποσοστά απασχόλησης, ηλικιακή ομάδα 15–64, 2014 (%)

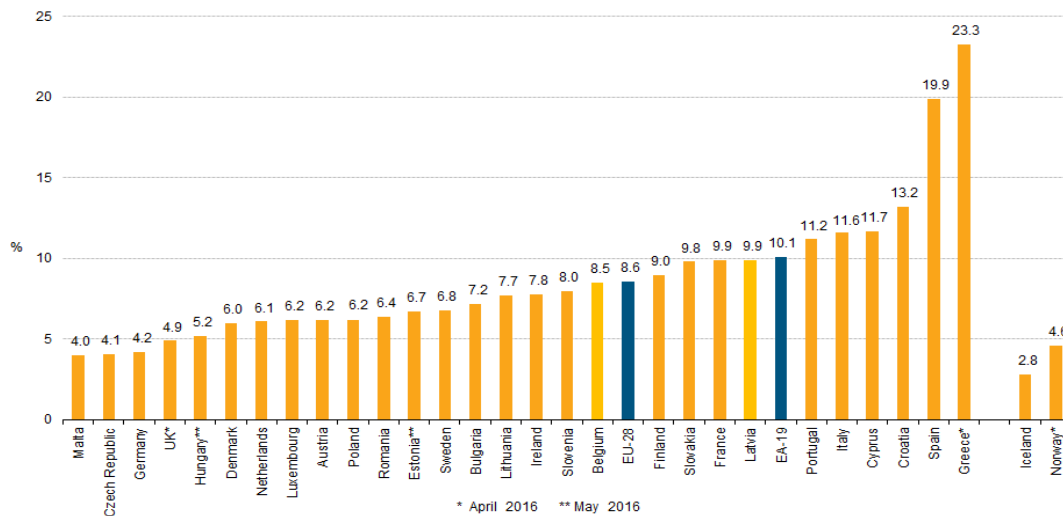
Source: Eurostat (online data code: ifsi_emp_a)

Πηγή: Eurostat ([online data code:ifsi emp a](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained)) (Eurostat statistics <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>)

Αλλά και σε πιο πρόσφατα δεδομένα της Ευρωπαϊκής στατιστικής Υπηρεσίας (Ιούνιος 2016) φαίνεται το εντονότατο πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας που κατέχει μεταξύ των υπολοίπων μελών της Ένωσης των 28. Ακόμα και στο διάγραμμα με τα ποσοστά ανεργίας εποχικά διαρθρωμένα ενώ ο μέσος όρος της ανεργίας της Ένωσης των 28 κυμαίνεται στο 8,6% στην Ελλάδα το ποσοστό είναι 23,3%.

Διάγραμμα 3.2

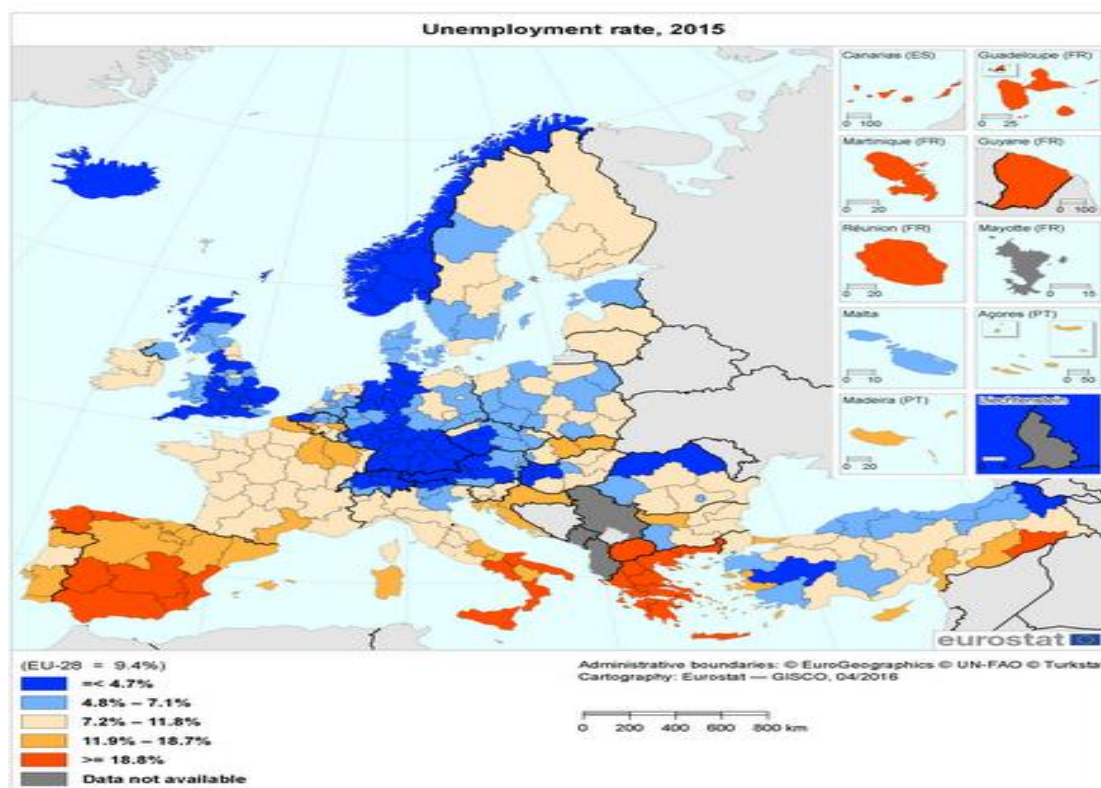
Δείκτες ανεργίας, εποχιακά προσαρμοσμένοι Απρίλιος - Μάιος 2016

Πηγή: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Unemployment_rates_seasonally_adjusted_June_2016.png) File:

Επίσης ενδεικτικός είναι και ο χάρτης (Χάρτης Ν°3.1) της Eurostat όπου επισημαίνονται τα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι χαρακτηριστικό πως όλες οι περιφέρειες της χώρας πλην της περιφέρειας Αιγαίου είναι με έντονο πορτοκαλί χρώμα. Δηλαδή με ανεργία πάνω από 18,8%.

Χάρτης 3.1 Δείκτης ανεργίας 2015

Πηγή: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Reg_unemployment_rates_2015_EN.png)

3.3.2 Φτώχεια στην Ελλάδα

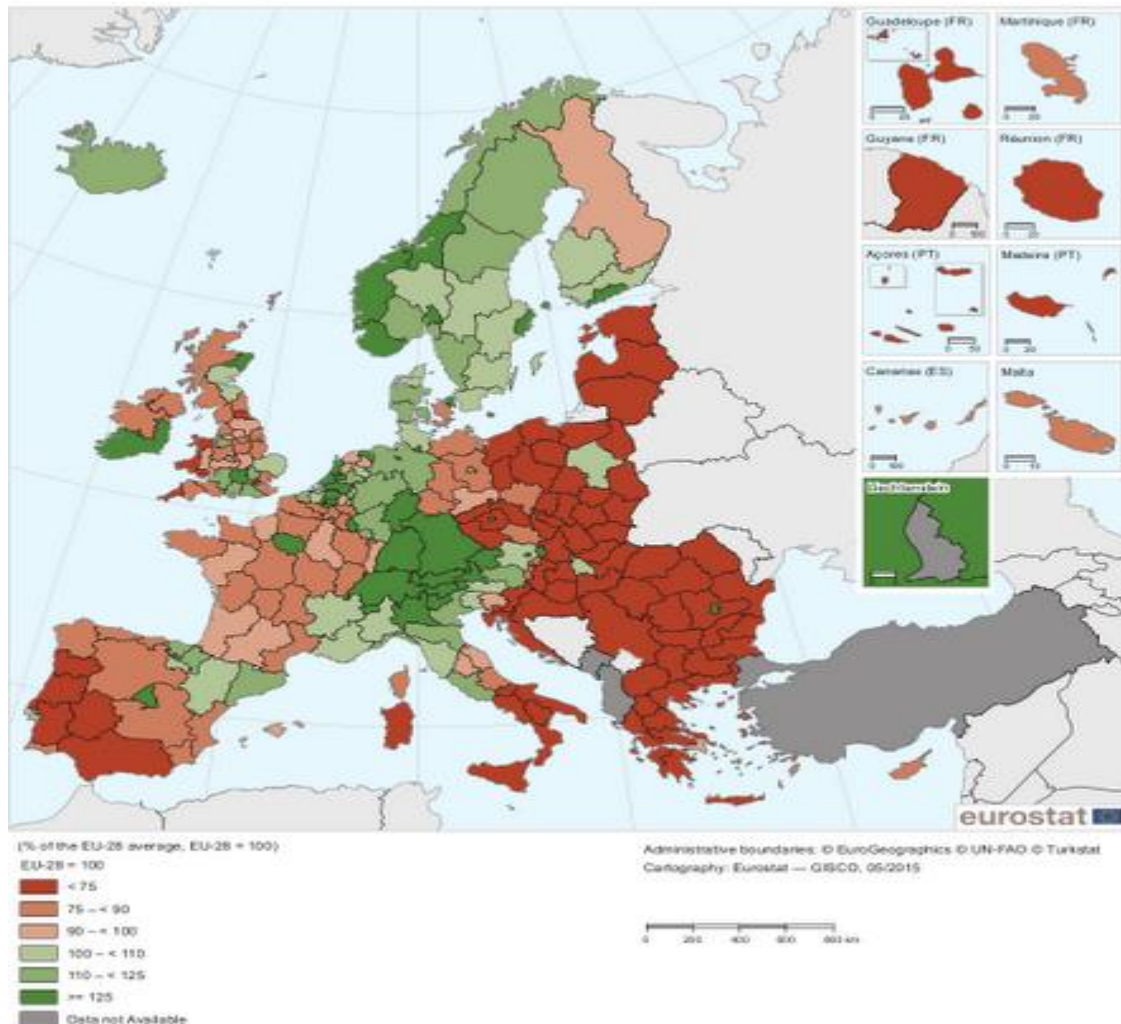
Η επιστημονική καταγραφή της φτώχειας γίνεται με δύο μορφές. Την «σχετική φτώχεια» και την «απόλυτη φτώχεια». Σύμφωνα με έρευνα της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) (http://www.oke.gr/opinion/op_210.pdf, γνώμη της Ο.Κ.Ε. «Φτώχεια», Αθήνα, 23 Ιανουαρίου 2009) η «απόλυτη φτώχεια» εξετάζει την επιβίωση των ανθρώπων και παραπέμπει σε καταστάσεις ατόμων που στερούνται βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως καταστάσεις λιμοκτονίας, έντονου υποσιτισμού, έλλειψης πόσιμου νερού, στέγασης, ένδυσης ή φαρμάκων. Ενώ η «σχετική φτώχεια» σχετίζεται με την κατάσταση των ατόμων σε μια κοινωνία. Η σχετική φτώχεια ορίζεται σε άμεσο συσχετισμό με τις ανάγκες που δημιουργούνται μέσα σε μια κοινωνία σε μια ορισμένη χρονική περίοδο και αναφέρεται σε νοικοκυριά των οποίων

το βιοτικό επίπεδο απέχει τόσο πολύ από το γενικό βιοτικό επίπεδο της κοινωνίας στην οποία ανήκουν, ώστε δεν είναι σε θέση να συμμετέχουν σε συνηθισμένες καθημερινές δραστηριότητες». Το φαινόμενο της φτώχειας την τελευταία επταετία καταγράφει πολύ ανοδικές τάσεις στην χώρα μας. Η ζοφερή αυτή πραγματικότητα που βιώνει η πλειονότητα των ελλήνων και αντανάκλαται στο μηνιαίο εισόδημα τους είναι καταγεγραμμένη με αριθμούς και από την ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία (Eurostat). Στον παρακάτω χάρτη καταγράφεται το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), κατά περιφέρεια επιπέδου NUTS2, 2013.

Χάρτης 3.2

Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), κατά περιφέρεια επιπέδου NUTS2, 2013.

Gross domestic product (GDP) per inhabitant, in purchasing power standard (PPS), by NUTS level 2 region, 2013 (*)
(% of the EU-28 average, EU-28 = 100)

Πηγή: Eurostat (Eurostat statistics http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/el)

Σύμφωνα με τον χάρτη N° 2 θεωρείται πως ο μέσος όρος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης των κατοίκων των περιφερειών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 είναι το 100 (ΕΕ-28 = 100). Με πράσινο χρώμα συμβολίζονται οι περιφέρειες οι οποίες είναι πάνω από τον μέσο όρο (≥ 100). Όσο εντονότερο είναι το πράσινο χρώμα τόσο ψηλότερα από τον μέσο όρο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ βρίσκεται κάθε περιφέρεια. Είναι χαρακτηριστικό πως οι περιφέρειες

της νότιας Γερμανίας, της Αυστρίας, της Βόρειας Ιταλίας και της Ολλανδίας είναι μεταξύ αυτών που συγκαταλέγονται στις πιο πλούσιες περιφέρειες της Ένωσης.

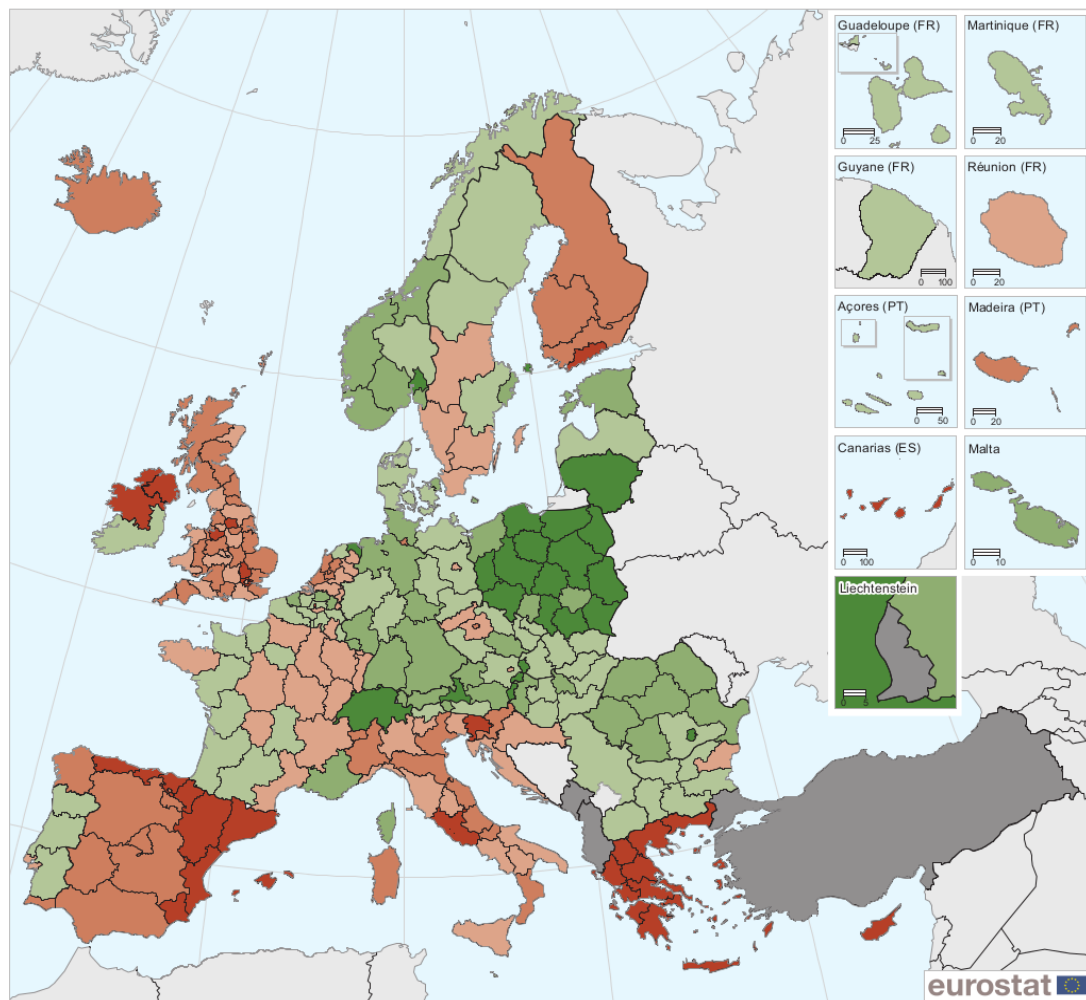
Στον αντίποδα, σύμφωνα πάντα με τον ίδιο χάρτη της Eurostat, οι φτωχές περιφέρειες όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης των κατοίκων είναι κάτω από τον μέσο όρο (EE-28 = 100) συμβολίζεται με κόκκινο χρώμα. Όσο πιο έντονο είναι το κόκκινο χρώμα τόσο πιο χαμηλά από τον μέσο όρο συγκαταλέγεται η περιφέρεια. Είναι εμφανές πως η πλειονότητα των περιφερειών της Ελλάδας, πλην της Περιφέρειας της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου, ανήκουν στις φτωχότερες περιφέρειες της Ένωσης καθώς είναι αρκετά κάτω από τον μέσο όρο. (≤ 75). Πέραν όμως της Ελλάδας χώρες οι οποίες επίσης μπήκαν σε οικονομική επιτήρηση και εφάρμοσαν προγράμματα οικονομικής βελτίωσης-προσαρμογής, είτε με την εφαρμογή μνημονίων και την άμεση εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Πορτογαλία, Ιρλανδία, Κύπρος) είτε με την ψήφιση και εφαρμογή έκτακτων μέτρων για την εξυγίανση της οικονομίας τους (Ιταλία, Ισπανία) έχουν εντός των συνόρων τους περιφέρειες που συγκαταλέγονται μεταξύ των φτωχότερων της Ευρώπης των 28. Πρέπει να γίνει βέβαια μνεία και στην ειδοποιό διαφορά σχετικά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης των κατοίκων των περιφερειών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 που είναι στα ανατολικά Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28. Η συντριπτική πλειοψηφία των περιφερειών αυτών, όπως και της χώρας μας, ανήκουν στις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης. Παρ' όλα αυτά τα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης βοήθησαν σημαντικά τους κατοίκους των περιφερειών των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης των 28 να αυξήσουν κατά πολύ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης μέσα σε μια πενταετία.

Ο παρακάτω χάρτης(χάρτηςN^ο3.3) της Eurostat μας δείχνει την μεταβολή του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), κατά περιφέρεια επιπέδου NUTS 2 την περίοδο από 2008 έως 2013.

Χάρτης 3.3

Μεταβολή του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), κατά περιφέρεια επιπέδου NUTS2, 2008-2013 (διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ του 2013 και 2008 σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-28)

Change of gross domestic product (GDP) per inhabitant, in purchasing power standard (PPS), by NUTS level 2 region, 2008–13 ^(*)
(percentage points difference between 2013 and 2008; in relation to the EU-28 average)

(percentage points difference between 2013 and 2008; in relation to the EU-28 average)

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — GISCO, 05/2015

(*) Germany: data available at the NUTS1 level. Switzerland: only available at national level. Belgium: 2009–13. Germany and the Netherlands: 2010–13. Italy: 2011–13. Norway: 2011–12.

Source: Eurostat (online data codes: [nama_10r_2gdp](#) and [nama_10_pc](#))

Πηγή: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/GDP_at_regional_level/e/)

Σύμφωνα με τον χάρτη όσες περιφέρειες χωρών είναι με πράσινο έχουν ανάπτυξη στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόντος (ΑΕΠ), σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. Μάλιστα όσο πιο έντονο είναι το πράσινο χρώμα τόσο πιο μεγάλη είναι και η μεταβολή σε θετικό πρόσημο, σε σχέση με τον μέσο όρο της Ένωσης των 28.

Ενδεικτικό αυτού του χάρτη είναι πως όλες οι χώρες της Ένωσης των 28 που βρίσκονται Ανατολικά έχουν ανάπτυξη στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν την περίοδο από 2008 έως 2013. Μάλιστα σε χώρες όπως η Πολωνία και η Λιθουανία, στις περισσότερες περιφέρειές τους η ανάπτυξη ξεπερνάει το 8%. ($\geq 8\%$) Δυστυχώς για την Ελλάδα, είναι η μοναδική χώρα της Ένωσης των 28, όλες οι περιφέρειές της είναι με έντονο κόκκινο χρώμα. Δηλαδή ο ρυθμός ανάπτυξης στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν την περίοδο από 2008 έως 2013 είναι αρνητικός και μάλιστα σε ποσοστό μεγαλύτερο του μέσου όρου κατά 8% ($\leq -8\%$).

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως, λόγω της δραματικής αύξησης της ανεργίας, έχει επέλθει η βίαιη φτωχοποίηση των Ελλήνων πολιτών και το φαινόμενο το κοινωνικού αποκλεισμού. Σε έκθεσή της η Ελληνική στατιστική υπηρεσία δίνει τα κάτωθι στοιχεία για την πορεία της φτώχειας στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το πρόβλημα της φτώχειας είναι εντονότατο στην χώρα μας και μάλιστα εάν δεν υπήρχαν οι κοινωνικές μεταβιβάσεις που μειώνουν το ποσοστό της φτώχειας στο 21,4% του πληθυσμού για το 2015 το ποσοστό της φτώχειας στην Ελλάδα θα έφτανε στο 52,9% του πληθυσμού.

Πίνακας 3.5

Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

Φύλο	Μονάδα	2011	2012	2013	2014	2015
Σύνολο	σε χιλιάδες	2.349,0	2.535,7	2.529,0	2.384,0	2.293,2
	%	21,4	23,1	23,1	22,1	21,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, Δείκτες 2011 – 2015, Πειραιάς, 2016)

Πίνακας 3.6

Κίνδυνος φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

Φύλο	2011	2012	2013	2014	2015
Σύνολο %	44,9	49,8	53,4	52,2	52,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, Δείκτες 2011 – 2015, Πειραιάς, 2016)

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα με το θέμα της φτώχειας είναι πως παρατηρείται εντονότατη αύξηση του φαινομένου της ακραίας φτώχειας στην Ελλάδα σε σχέση με τα ποσοστά του 2009. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από μια ομάδα ανάλυσης δημόσιας πολιτικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΜΙΑ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ Μάνος Ματσαγγάνης, Χρύσα Λεβέντη, Ελένη Καναβιτσή, Μαρία Φλεβοτόμου, ΙΟΥΝΙΟΣ 2016, διαΝΕΟσις, Οργανισμός Έρευνας και ανάλυσης, σελ 30) διαπιστώθηκε πως τα όρια της ακραίας φτώχειας στην Ελλάδα μολονότι το 2014 και το 2015 έχει καθοδική πορεία είναι σε πολύ μεγάλα ποσοστά σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού. Μάλιστα το ποσοστό ακραίας φτώχειας σχεδόν διπλασιάστηκε τα έτη από το 2011 έως το 2013 (από 8,9% το 2011 σε 17,1% το 2013) Σύμφωνα με τους συγγραφείς το ελάχιστο κόστος αξιοπρεπούς διαβίωσης είναι ίσο με την αξία ενός βασικού καλάθιού απολύτως απαραίτητων αγαθών. Οτιδήποτε κάτω από αυτό θεωρείται ακραία φτώχεια.

Πίνακας 3.7

Ποσοστό Ακραίας Φτώχειας (2011-2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Σύνολο πληθυσμού	8,9	14,3	17,1	15,7	15,0

Πηγή: Εκτιμήσεις των συγγραφέων, με βάση το υπόδειγμα φορολογίας και κοινωνικών παροχών EUROMOD.

Μάλιστα σύμφωνα με την ίδια έρευνα οι πολίτες που ζουν κάτω από το όριο της ακραίας φτώχειας φτάνουν τους 1.648.000.

3.3.3 Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα.

Είναι δύσκολο ακόμη και σήμερα να οριστεί ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός. Ο Γιάννης Ζαϊμάκης σε επιστημονικό άρθρο αναφέρει: *«Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέεται κυρίως με την ιδέα της ανεπαρκούς πραγματοποίησης των κοινωνικών δικαιωμάτων. Αυτή η αντίληψη αποτυπώνεται και στις εργασίες του παρατηρητηρίου καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Σε αυτές ο όρος συνδέεται με ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης και τη συμμετοχή σε βασικούς κοινωνικούς θεσμούς και ευκαιρίες απασχόλησης. Σε αυτήν την κατεύθυνση ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέεται περισσότερο με τη φτώχεια, αλλά μέσα από μια πιο σύνθετη σκοπιά που δεν περιορίζεται σε ζητήματα δαπανών και εισοδήματος»* (Κοινωνικός αποκλεισμός και δίκτυα προστασίας στη σύγχρονη πόλη Γιάννης Ζαϊμάκης σελ. 72 επιστημονικό άρθρο). Κατά γενική ομολογία άτομα που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό αδυνατούν να συμμετάσχουν σε διαδικασίες κοινωνικής ανάπτυξης. Επιπλέον τα άτομα αυτά δεν συμμετέχουν στην πολιτική, πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ζωή. Συνέπεια όλων των παραπάνω είναι η περιθωριοποίηση τους, η μη κοινωνική τους ένταξη και η μη συμμετοχή τους σε κοινωνικές λειτουργίες και διαδικασίες. Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ανεργία (συνήθως την μακροχρόνια) και τα χαμηλά εισοδήματα, την φτώχεια, το επίπεδο εκπαίδευσης, την υγεία.

Λόγω της σημαντικότητας του προβλήματος του κοινωνικού αποκλεισμού και θεωρώντας πως όποιος το βιώνει συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Ευρωπαϊκή Ένωση συμπεριέλαβε το Άρθρο 3 παρ. 3 στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το οποίο : *« η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί τη κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.»* (ΣΕΕ - Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026el.pdf.) Επίσης και στον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται σαφής αναφορά σε θέματα και μέτρα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού. Συγκεκριμένα στο Άρθρο 34 παρ. 3 αναφέρεται: *«Η Ένωση προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν*

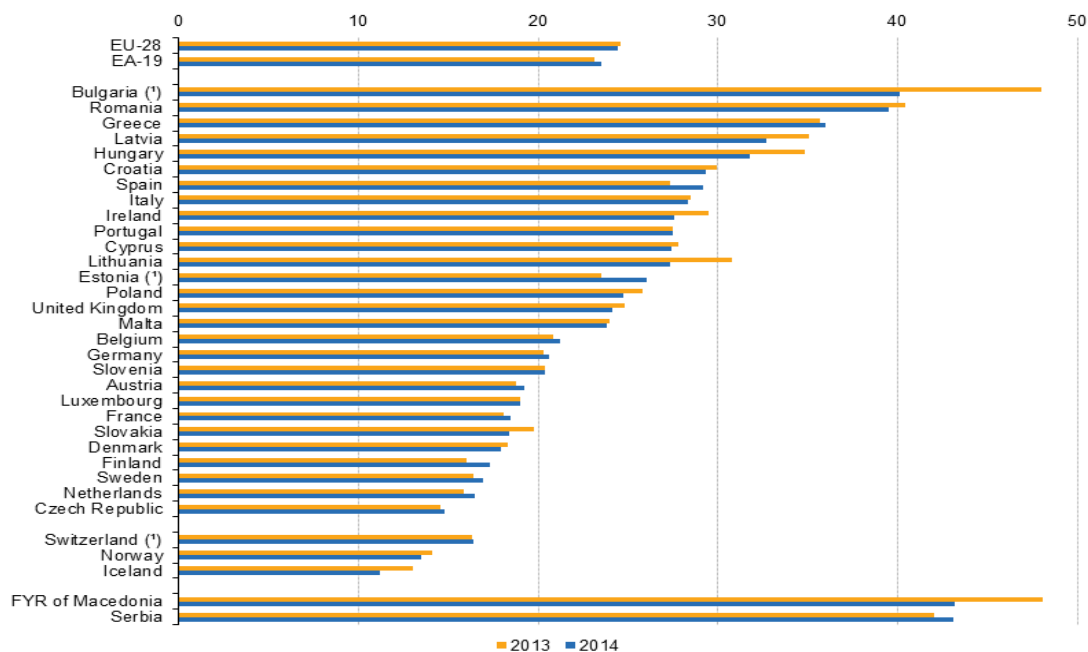
διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται στο κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.» (Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01) http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf). Παρά όμως τις προσπάθειες που έχουν γίνει από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να αμβλυνθούν οι ανισότητες και να υπάρξει σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών μελών της η οικονομική κρίση και η εφαρμογή μέτρων λιτότητας όξυνε τις αποστάσεις μεταξύ των περιφερειών και στις φτωχότερες χώρες διόγκωσε τις κοινωνικές ανισότητες και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο γράφημα που ακολουθεί φαίνεται πόσο έντονο είναι το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού στην χώρα μας σε σύγκριση με τα υπόλοιπα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο των 28 όσο και των 19.

Διαπιστώνουμε πως η χώρα μας σε θέματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού μετά την Βουλγαρία και την Ρουμανία είναι στην τρίτη θέση μεταξύ των χωρών της Ευρώπης των 28 και πρώτη μεταξύ των χωρών με το κοινό νόμισμα.

Γράφημα 3.3

Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού 2013 και 2014

(*) Break in series, 2014.

Πηγή: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:At-risk_of_poverty_or_social_exclusion_rate,_2013_and_2014.png)

Το ακόμη όμως πιο ανησυχητικό είναι η κατανομή αυτού του ποσοστού ως προς τις ηλικίες. Σύμφωνα με την Eurostat και τον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας Ν° 3.8) οι μεγαλύτερης ηλικίας άνθρωποι, άνω των 65, δεν βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και την φτώχεια τόσο έντονα παρά μόνο σε ποσοστό 23% (σε σχέση με το 36% του συνόλου του πληθυσμού.) Χάρη στις συντάξεις και παρά τις μεγάλες μειώσεις που έχουν γίνει η μεγαλύτερης ηλικίας πολίτες ακόμη προσπαθούν και αντιμετωπίζουν την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Στον αντίποδα τα παιδιά ηλικίας από 0 έως 17 σε ποσοστό 36,7% και οι ενήλικες από 18 έως 65 σε ποσοστό 40,1 % αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Μάλιστα το ποσοστό στους ενήλικες καταλαμβάνει την θλιβερή πρώτη θέση μεταξύ των κρατών μελών της Ευρώπης των 28.

Πίνακας 3.8

Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά ηλικιακές ομάδες για τα έτη 2013 – 2014.

	Total	Children (0–17)	Adults (18–64)	Elderly (65 years and over)
EU-28	24.4	27.8	25.4	17.8
EA-18	23.5	25.6	25.1	16.0
Belgium	21.2	23.2	21.6	17.3
Bulgaria (*)	40.1	45.2	36.4	47.8
Czech Republic	14.8	19.5	14.6	10.7
Denmark	17.9	14.5	21.3	10.8
Germany	20.6	19.6	22.0	17.4
Estonia (*)	26.0	23.8	24.0	35.0
Ireland	27.4	30.3	29.2	13.0
Greece	36.0	36.7	40.1	23.0
Spain	29.2	35.8	31.8	12.9
France	18.5	21.6	19.9	10.1
Croatia	29.3	29.0	29.3	29.7
Italy	28.3	32.1	30.0	20.2
Cyprus	27.4	24.7	28.3	27.2
Latvia	32.7	35.3	30.0	39.3
Lithuania	27.3	28.9	25.6	31.9
Luxembourg	19.0	26.4	19.4	6.4
Hungary	31.1	41.4	31.5	18.1
Malta	23.8	31.3	21.8	23.3
Netherlands	16.5	17.1	18.9	6.9
Austria	19.2	23.3	18.9	15.7
Poland	24.7	28.2	25.2	18.2
Portugal	27.5	31.4	28.3	21.1
Romania	40.2	51.0	38.7	34.0
Slovenia	20.4	17.7	21.3	20.1
Slovakia	18.4	23.6	18.1	13.4
Finland	17.3	15.6	17.9	17.0
Sweden	16.9	16.7	17.2	16.5
United Kingdom	24.1	31.3	23.2	19.3
Iceland	11.2	13.7	11.0	7.3
Norway	13.5	11.9	15.0	9.9
Switzerland (*)	16.3	17.2	12.7	29.6
FYR of Macedonia	43.2	46.9	43.1	38.4
Serbia	43.1	43.4	44.8	36.6

(*) 2014 Break in time series.

(†) 2014 data not available; 2013 data instead.

Πηγή: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion_by_age_group_2014.png)

3.4. Επιπτώσεις στους δήμους

Ως προέκταση του κράτους έτσι και οι Δήμοι υπέστησαν τις συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Και μάλιστα οι συνέπειες στους Δήμους ήταν και παραμένουν εντονότερες. Οι επιπτώσεις είναι πολύ έντονες τόσο σε θέματα

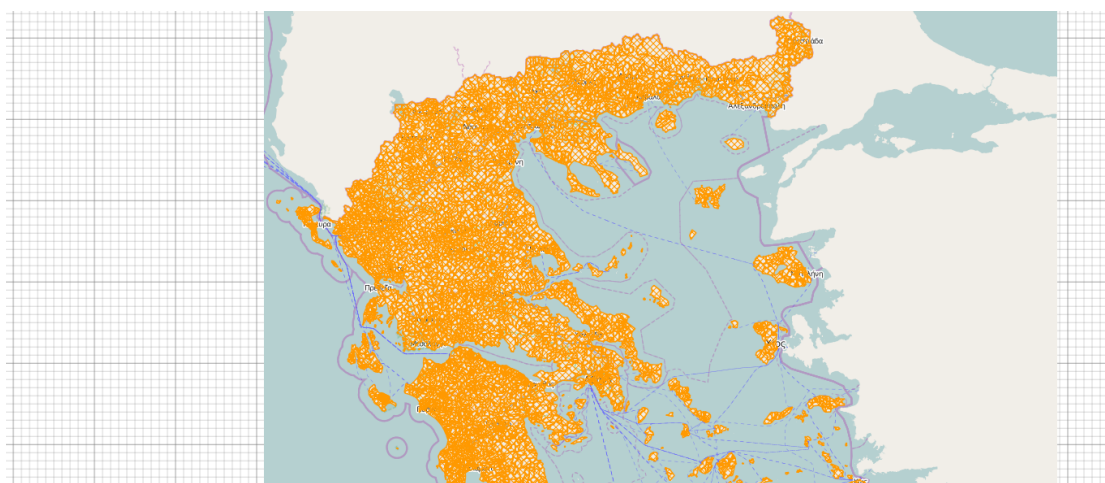
γεωγραφικών δομών και διοικητικών δομών όσο και σε οικονομικά και λειτουργικά θέματα.

3.4.1 Αλλαγές στην γεωγραφική δομή των ΟΤΑ

Η Ελλάδα πριν από την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτη», νόμος 3852/10, που τέθηκε σε εφαρμογή από 01/01/2011 και σήμερα είναι σε ισχύ, και πριν από την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας», νόμος 2539/97, που τέθηκε σε εφαρμογή από 01/01/1991 απαρτιζόταν από δήμους και κοινότητες. Η γεωγραφική τους έκταση φαίνεται στον χάρτη κάτωθι. (Χάρτης Ν° 3.4)

Χάρτης 3.4

Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων και των κοινοτήτων της Ελλάδας πριν την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας».

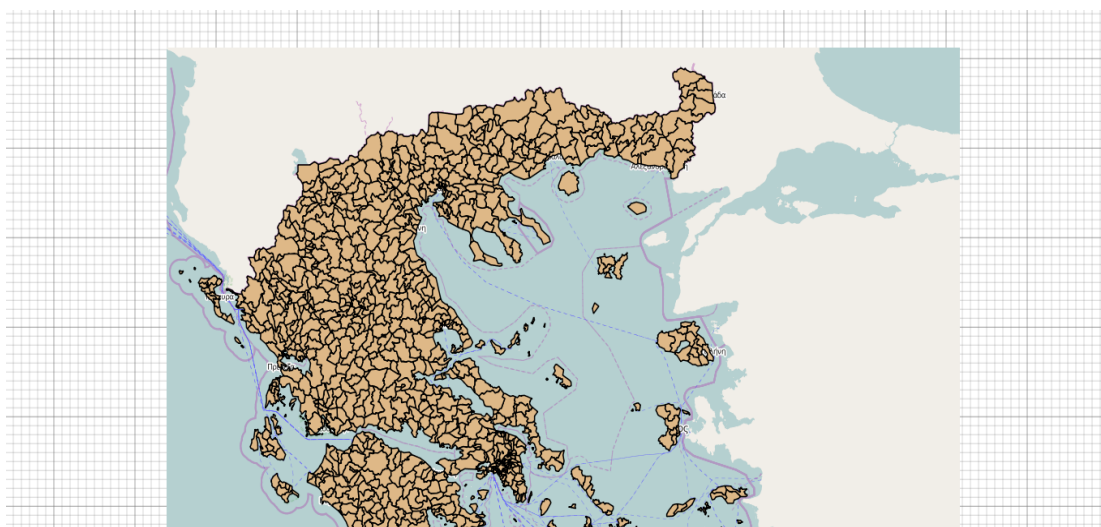
Πηγή: geodata.gov.gr (<http://geodata.gov.gr/maps/?package=bf236ff6-0251-4148-a46b-08e10545ea67&resource=1a8dd20f-bb18-4480-92ea-53dbfdc751a4&locale=el>)

Από την 01/01/1999 τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο «Καποδίστριας», μολονότι ψηφίστηκε το 1997 με το νόμο 2539/97 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Βασικός σκοπός του εν λόγω σχεδίου ήταν η βελτιστοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Το σχέδιο «Καποδίστριας» συμπεριελάμβανε την συνένωση παλιών δήμων και κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους. Με το σχέδιο «Καποδίστριας» η Ελλάδα απαρτιζόταν από 1034 δήμους και κοινότητες (910 δήμους και 124 κοινότητες), 51 νομούς και 13 περιφέρειες. Οι δήμοι και οι νομαρχίες

ήταν αυτοδιοικούμενοι αφού οι μόνιμοι κάτοικοι τους εξέλεξαν τους νομάρχες και τους δημάρχους.(https://el.wikipedia.org/wiki/Διοικητική_διαίρεση_της_Ελλάδας_) Η γεωγραφική έκταση των δήμων και των κοινοτήτων της Ελλάδος με την εφαρμογή του «Καποδίστρια» απεικονίζεται στον παρακάτω χάρτη. (Χάρτης Ν° 3.5)

Χάρτης 3.5

Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων και των κοινοτήτων της Ελλάδας μετά την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας».

Πηγή: geodata.gov.gr (<http://geodata.gov.gr/maps/?package=bf236ff6-0251-4148-a46b-08e10545ea67&resource=1a8dd20f-bb18-4480-92ea-53dbfdc751a4&locale=el>)

Από την 01/01/2011 μέχρι και σήμερα τέθηκε σε εφαρμογή το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» ή για να είμαστε ακριβής η *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης*. Έτσι ονομάστηκε ο νόμος 3852/10 που προέβλεπε αλλαγές στον διοικητικό χάρτη της Ελλάδας. Ο συγκεκριμένος νόμος επέφερε ριζικές αλλαγές τόσο στην κλίμακα μεγέθους των δήμων όσο και στις δομές, τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες που θα προσέφεραν εφ' εξής οι δήμοι όπως θα γίνει αναφορά και σε υποκεφάλαιο που ακολουθεί. Με την εφαρμογή του νόμου οι δήμοι από 1024 έγιναν 325. Η μεταβολή αυτή πραγματοποιήθηκε μέσω εθελοντικών ή αναγκαστικών συνενώσεων. Έτσι δημιουργούνται οι δημοτικές ενότητες (325) που είναι οι νέοι ενωμένοι δήμοι. Η γεωγραφική έκταση των δήμων-δημοτικών ενότητων της Ελλάδος με την εφαρμογή του «Καλλικράτη» απεικονίζεται στον παρακάτω χάρτη. (Χάρτης Ν° 3.6)

Χάρτης 3.6

Απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης των δήμων- δημοτικών ενοτήτων της Ελλάδας μετά την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης».

Πηγή: geodata.gov.gr (<http://geodata.gov.gr/maps/?package=bf236ff6-0251-4148-a46b-08e10545ea67&resource=1a8dd20f-bb18-4480-92ea-53dbfdc751a4&locale=el>)

3.4.2. Οικονομικές διοικητικές και λειτουργικές δυσκολίες

Στα πλαίσια της νέας μεταρρύθμισης με το «πρόγραμμα Καλλικράτης», που σαν αρχικό στόχο είχε την βελτίωση των υπηρεσιών από τις περιφερειακές ενότητες αλλά και ταυτόχρονα επιδίωξε την μείωση των λειτουργικών δαπανών των ΟΤΑ, δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα στις οικονομικές, διοικητικές και λειτουργικές δραστηριότητες των νέων περιφερειακών ενοτήτων και κατ' επέκταση των ΟΤΑ.

3.4.2α. Οικονομικές δυσκολίες

Βασικότατο πρόβλημα ήταν η κατακόρυφη μείωση των εσόδων των ΟΤΑ. Μολονότι στον αρχικό σχεδιασμό προβλεπόταν να συνεχιστεί η χρηματοδότηση των ΟΤΑ από τον κρατικό προϋπολογισμό, τα ευρωπαϊκά προγράμματα, τα δημοτικά τέλη και ιουσοδήποτε ίδιους πόρους (δημοτικές επιχειρήσεις, εκμισθώσεις κτιρίων κ.ά.) και μάλιστα βάσει σχεδιασμού προβλεπόταν να προστεθεί στα έσοδα και μερίδιο από τους κρατικούς φόρους (ΦΠΑ, φορολογία εισοδήματος, φόρο ακίνητης περιουσίας)

στην πράξη λόγω της οικονομικής ασφυξίας του κράτους η κατάσταση της πορείας των εσόδων των ΟΤΑ ήταν απογοητευτική.

Σύμφωνα με έκθεση της ΚΕΔΕ στην οποία γίνεται αναφορά στην πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (εφ' εξής ΚΑΠ) των ΟΤΑ (ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ, Οι θέσεις & διεκδικήσεις της Α' Βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Σεπτέμβριος 2015) *«οι μειώσεις στην απόδοση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων, που αποτελούν τη βασική πηγή χρηματοδότησης των Δήμων, ήταν πρωτοφανείς.»* επιπλέον σημειώνεται πως *«Οι μειώσεις έχουν πλήξει ήδη τις ανελαστικές δαπάνες των Δήμων και σε πολλές περιπτώσεις, ιδιαίτερα μικρών ΟΤΑ, το κόστος μισθοδοσίας δεν καλύπτεται από την τακτική επιχορήγηση. Επιπλέον, στους Δήμους δεν αποδίδονται όλα τα προηγούμενα χρόνια ούτε καν οι πόροι που προβλέπονται από την ισχύουσα Νομοθεσία.»*

Ενδεικτικός είναι ο παρακάτω πίνακας (πίνακας Ν° 3.9) όπου παρουσιάζεται η πορεία των ΚΑΠ από το 2009 έως το 2015 και στον οποίο φαίνεται η άνευ προηγουμένου μείωση των εσόδων από τους ΚΑΠ σε ποσοστό **-52.62%** και από τις Συλλογικές Αποφάσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης (εφ' εξής ΣΑΤΑ) για κάλυψη δαπανών εκτέλεσης έργων και επενδυτικών δραστηριοτήτων κατά **-83,75%**.

Πίνακας 3.9

Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων

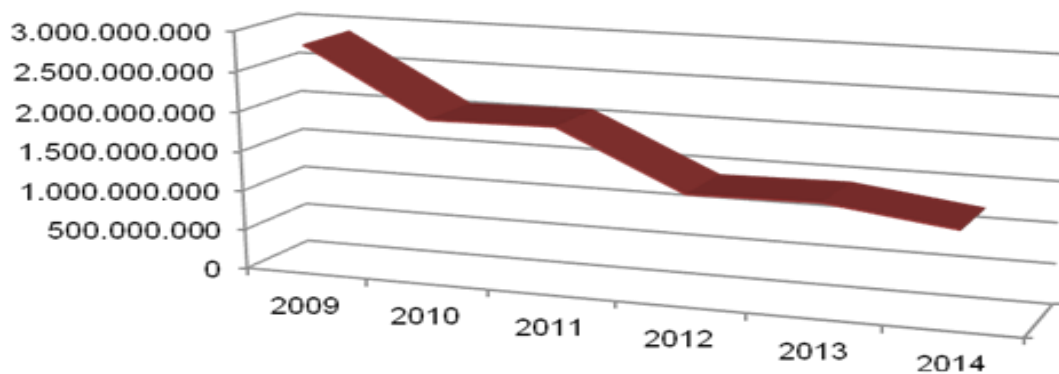
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ						
	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΣΟΔΩΝ	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2009	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2013	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2014	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2015	Μείωση 2009-2013
1	Έσοδα από τακτική επιχορήγηση Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων των Δήμων	2.649.000.000	1.247.000.000	1.246.000.000	1.255.000.000	- 52,62 %
2	Έσοδα από επιχορηγήσεις ΣΑΤΑ Δήμων (Επενδύσεις)	1.107.500.000	289.400.000	180.000.000	180.000.000	- 83,75 %

Πηγή: ΚΕΔΕ, Οι θέσεις & διεκδικήσεις της Α' Βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Σεπτέμβριος 2015

Η ΚΕΔΕ και πιο συγκεκριμένα σε εισήγηση του Προέδρου Επιτροπής Οικονομικών ΚΕΔΕ, κ. Αλεξίου Καστρινού Δημάρχου Πηνειού σε ετήσιο τακτικό συνέδριο με τίτλο 'Η αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Με τους πολίτες μπροστά' που έλαβε χώρα στην Σιθωνία Χαλκιδικής 7-9 Μαΐου 2015 παρουσιάζει τα κάτωθι στοιχεία (Διάγραμμα 3.4)

Διάγραμμα 3.4

Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (χωρίς τις μεταφερόμενες αρμοδιότητες)

Πηγή: ΚΕΔΕ, Η αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Με τους πολίτες μπροστά, Μάιος 2015

Και από αυτή την έκθεση διαπιστώνεται η κατακόρυφη μείωση των ΚΑΠ που έχει άμεση συνέπεια στην επιδιωκόμενη άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την μεριά των δήμων.

3.4.2β. Διοικητικές και λειτουργικές δυσκολίες

Πέρα όμως από την πρωτοφανή μείωση στα έσοδα των ΟΤΑ, κυρίως λόγω των νέων οικονομικών δεδομένων στη χώρα, οι ΟΤΑ άρχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα και στην καθημερινή τους λειτουργία και στην παροχή κάθε είδους υπηρεσιών λόγω της μείωσης του ανθρώπινου δυναμικού. Η μείωση των μηνιαίων εισοδημάτων των υπαλλήλων στο δημόσιο, η σε βάθος ετών βαθμιαία μείωση του εφάπαξ, η υποχρεωτική τριακονταπενταετία στην εργασία για την κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος είχαν σαν συνέπεια, ειδικά τα πρώτα χρόνια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, την αποχώρηση πολλών υπαλλήλων του δημοσίου στην σύνταξη. Υπάλληλοι που με την πολυετή τους εμπειρία προσέφεραν πολλά στις υπηρεσίες των ΟΤΑ. Αν

σε όλα τα παραπάνω συνδυαστεί το πάγωμα των προσλήψεων και η υποχρέωση της χώρας για μία πρόσληψη κάθε δέκα αποχωρήσεις μπορεί να γίνει αντιληπτό σε πόσο δυσμενή θέση έχουν επέλθει οι ΟΤΑ για την παροχή ακόμα και κάποιων απλών, καθημερινών υπηρεσιών τους. Σύμφωνα με τελευταία απογραφή το Τακτικό Προσωπικό (εκτός ΝΠΙΔ) που απασχολείται στους ΟΤΑ φτάνει στους 82.604 εργαζομένους σε σύνολο 565.323 που δουλεύουν σε όλο τον δημόσιο τομέα (<http://www.aftodioikisi.gr/dimosio/posoi-ipalliloi-ipiretoun-ana-ipourgeio-i-aktinografia-tou-dimosiou-se-pinakes/>), την στιγμή που με την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης» από 01/01/2011 και την μεταφορά στους δήμους υπαλλήλων από άλλες υπηρεσίες που καταργήθηκαν όπως τις νομαρχίες, τις κρατικές Περιφέρειες τα στελέχη των Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) και από άλλες υπηρεσίες ο συνολικός αριθμός των υπηρετούντων στους δήμους έφτανε στις 89.111. (Έκδοση του Κοινωνικού Πολύκεντρου, Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση: Τα οικονομικά της, η εκχώρηση αρμοδιοτήτων της και οι επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και στα δημόσια αγαθά ΜΕΛΕΤΗ – ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ, 2014) Συνέπεια όλων των παραπάνω ήταν πολλοί δήμοι να υποχρεωθούν να προβούν σε αλλαγές των οργανογραμμάτων τους ώστε να συγχωνευτούν υπηρεσίες και να καταργηθούν τμήματα ακόμη και διευθύνσεις. Μολονότι η παραπάνω ενέργεια είχε οικονομικό όφελος για τους ΟΤΑ καθώς μειώθηκε ο αριθμός των διευθυντών και των τμηματάρχων και κατά συνέπεια οι μισθοδοσίες αυτών ταυτόχρονα μειώθηκε η ποιότητα στην παροχή υπηρεσιών καθώς πολύ λιγότεροι υπάλληλοι καλούνται να βγάλουν σε πέρας τις απαιτούμενες εργασίες - υπηρεσίες που αυξήθηκαν σε όγκο καθώς αυξήθηκαν και οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ.

Σε μια προσπάθεια να καλυφθούν κάποιες ανάγκες για προσωπικό και ταυτόχρονα να μειωθεί και το ποσοστό ανεργίας υπάρχει το έκτακτο προσωπικό των Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου (εφ' εξής ΙΔΟΧ) υπαλλήλων που με συμβάσεις έως και οχτώ μηνών ή σε ορισμένες περιπτώσεις ενός έτους καλύπτουν συνήθως παροδικές ανάγκες ή ανάγκες ανταποδοτικού χαρακτήρα. Τα έξοδα των ΙΔΟΧ καλύπτονται είτε από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα είτε από έσοδα προερχόμενα από αντίτιμο που πληρώνουν οι πολίτες. Το πρόβλημα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πως οι υπάλληλοι μέχρι να προσαρμοστούν και να μάθουν πώς να παρέχουν τις υπηρεσίες τελειώνει και η σύμβασή τους. Μ' αυτό τον τρόπο το πρόβλημα της υποστελέχωσης αντί να λύνεται διαιωνίζεται.

3.5 Ανακεφαλαίωση

Οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στη χώρα μας ήταν και παραμένουν πάρα πολύ έντονες. Η πολύ μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών το βιώνει στην καθημερινότητά του καθώς τα ποσοστά της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού έχουν εκτοξευθεί. Οι συνέπειες είναι εξ' ίσου έντονες στους ΟΤΑ και επηρέασαν τόσο την γεωγραφική τους δομή όσο και την καθημερινή λειτουργία τους αλλά και τα οικονομικά τους. Τόσο η Eurostat όσο και η ελστατ αποτυπώνουν την περίοδο ύφεσης που διανύει η χώρα και δυστυχώς τα σημάδια επανάκαμψης είναι δυσδιάκριτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΩΣ ΤΟ 2020 «ΕΥΡΩΠΗ 2020». ΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020.

4.1 Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από την αρχή της χρηματοπιστωτικής κρίσης έχει χαράξει μια στρατηγική, την επονομαζόμενη «Ευρώπη 2020», που έχει σαν βασικό στόχο την ανάπτυξη. Για να επιτευχθεί αυτός ο συλλογικός στόχος τίθενται επιμέρους στόχοι τους οποίους κάθε χώρα προσπαθεί να επιτύχει. Επιπλέον η Ένωση μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων όπως το ΕΣΠΑ συμβάλλει τα μέγιστα στην αντιμετώπιση προβλημάτων και παρέχει ευκαιρίες για ανάπτυξη. Μέσω αυτών των προγραμμάτων επιδιώκεται η σύγκλιση και η άμβλυση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Ένωσης.

Στις ενότητες που ακολουθούν θα γίνει αναφορά στην στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2020, «Ευρώπη 2020», αλλά και στην βοήθεια-ευκαιρία που προσφέρει η Ένωση μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και την ανάπτυξη. Ακόμη θα παρουσιαστούν τα συνήθη προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΟΤΑ για την απορρόφηση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ.

4.2 «Ευρώπη 2020». Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η χώρα μας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συντάχθηκε με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την δεκαετή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύει στην έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη με την επωνυμία «Ευρώπη 2020».

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «*Η Ευρώπη 2020*» προτάσσει τρεις αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες: α) *Έξυπνη ανάπτυξη* : ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση και την καινοτομία, β) *Διατηρήσιμη ανάπτυξη*:

προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, γ) **Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς**: μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή. Επιπλέον οι στόχοι που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση και πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έγιναν εθνικοί στόχοι των κρατών-μελών. Οι πέντε στόχοι σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2020 είναι: α) **Απασχόληση** 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση, β) **Έρευνα και Ανάπτυξη** 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Έρευνα & Ανάπτυξη. γ) **Κλιματική αλλαγή και ενεργειακή βιωσιμότητα** μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% (ή και 30%, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν) σε σχέση με το 1990, εξασφάλιση του 20% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, αύξηση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης, δ) **Εκπαίδευση** μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου κάτω από 10%, ολοκλήρωση τριτοβάθμιων σπουδών τουλάχιστον για το 40% της ηλικιακής κατηγορίας 30-34 ετών, ε) **Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού**, μείωση τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 3.3.2010, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΕΥΡΩΠΗ 2020, Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη).

Στα πλαίσια της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» κάθε χώρα θέτει κάποιους στόχους και επιδιώκει να τους υλοποιήσει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με έγγραφά της σε κάθε κράτος μέλος παρέχει συμβουλές για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ανά 18μηνο. Ειδικότερα για την χώρα μας πέραν των άλλων επισημαίνεται: *Η Ελλάδα πρέπει να υλοποιήσει πλήρως τις μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με τα δημόσια οικονομικά της, ώστε να διασφαλίσει την επίτευξη των στόχων της. Η αντιμετώπιση της ανεργίας παραμένει προτεραιότητα, μαζί με την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και τη βελτίωση των δικτύων κοινωνικής πρόνοιας.*

Για την επίτευξη των στόχων αυτής της στρατηγικής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοινώνει τις μακροοικονομικές προβλέψεις της τρεις φορές το χρόνο. Μάιο, Νοέμβριο και Φεβρουάριο. Οι προβλέψεις αφορούν την αύξηση του ΑΕΠ, τον πληθωρισμό, την ανεργία, το ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ), το Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ) και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ). Η πιο πρόσφατη πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής επιτροπής (Μάιος 2016) φαίνεται στον κάτωθι πίνακα (Πίνακας Ν^ο4.1)

Πίνακας 4.1

Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, Προβλέψεις για την Ελλάδα. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

European Economic Forecast Spring 2016				
Forecasts for Greece	2014	2015	2016	2017
GDP growth (%. yoy)	0,7	-0,2	-0,3	2,7
Inflation (%. yoy)	-1,4	-1,1	-0,3	0,6
Unemployment (%)	26,5	24,9	24,7	23,6
Public budget balance (% of GDP)	-3,6	-7,2	-3,1	-1,8
Gross public debt (% of GDP)	180,1	176,9	182,8	178,8
Current account balance (% of GDP)	-3,0	-0,2	0,6	1,3

3 May 2016
European Commission
Institutional Papers 25 | 2016

[Full forecasts for Greece](#)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρώπη 2020, (http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/ellada/country-specific-recommendations/index_el.htm)

Σύμφωνα με τον ανωτέρω πίνακα οι προβλέψεις σε όλους τους αναφερόμενους δείκτες είναι ευοίωνες. Επικεντρώνοντας στον δείκτη της ανεργίας συνεχίζεται, βάσει της πρόβλεψης, η πτωτική πορεία έστω και με αργούς ρυθμούς. Παρ' όλα αυτά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έκθεσή της για την απασχόληση τον Νοέμβριο του 2015 (ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016, Βρυξέλλες, 26.11.2015) αναφέρει: *Έξι κράτη μέλη (Ελλάδα, Κροατία, Κύπρος, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία) αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα, ..., Αναλυτικότερα, η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση ως προς όλους τους δείκτες.* (σελίδα 8) Σε αυτούς τους δείκτες συμπεριλαμβάνονται η ανεργία η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Η έκθεση συνεχίζει: *Τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών παραμένουν προβληματικά στη Νότια Ευρώπη (κυρίως στην Ελλάδα και στην Ισπανία)* (σελίδα 15) και συνεχίζει : *η μακροχρόνια ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα*

σε πολλά κράτη μέλη. Λόγω της κρίσης, η μακροχρόνια ανεργία αυξήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη μεταξύ 2008 και 2014, ... τα ποσοστά εξακολουθούν να παραμένουν υψηλά, ιδίως στην Ελλάδα (σελίδα 19), παρακάτω αναφέρει: Τον μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αντιμετωπίζουν οι άνεργοι, αλλά κατά τη διάρκεια της κρίσης αυξήθηκε και η φτώχεια στην εργασία (σελίδα 34), επιπλέον επισημαίνει: Μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και αντιμετώπισης της ανεργίας έχουν προγραμματιστεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη σε πολλές χώρες (Βέλγιο, Κροατία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ρουμανία, Σουηδία). Τέλος στον πίνακα που ακολουθεί γίνεται αναφορά στις κοινωνικές τάσεις που χρήζουν παρακολούθησης για την περίοδο 2012-2013, τις οποίες ενέκρινε η ΕΚΠ (Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας) στις 23 Φεβρουαρίου 2015 με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα κατά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, εντοπίζουν επιδείνωση σε περισσότερο από το 1/3 των κρατών μελών και επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα στον κάτωθι πίνακα. (Πίνακας Ν°4.2)

Πίνακας 4.2

Κοινωνικές τάσεις που χρήζουν παρακολούθησης για την περίοδο 2012-2013 εντοπίζουν επιδείνωση σε περισσότερο από το 1/3 των κρατών μελών και επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα.

2012-2013	Κράτη μέλη με σημαντική επιδείνωση
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	DE, EL , MT, NL, PT, SI, SE, UK
Ποσοστό σοβαρών στερήσεων σε υλικά αγαθά	DK, DE, EL , CY, LU, NL, PT, UK
Ποσοστό του πληθυσμού (0-59) που ζει σε νοικοκυριά (σχεδόν) ανέργων	DK, EL , ES, IT, CY, LU, NL, PT, SI, SE, UK
Σχετικό χάσμα διάμεσου εισοδήματος ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας	EL , IT, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK
Ποσοστό διατήρησης του κινδύνου φτώχειας	EL , LT, AT
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας	EL , ES, IT, CY, PT
Πραγματική μεταβολή του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών	BE, CZ, DK, EL , IT, NL, AT, PT, SI, FI, UK

Πηγή: Κοινωνική Ευρώπη: Για μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με την κοινωνική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως παρά την συμμετοχή στο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ευρώπη 2020» η χώρα μας δυσκολεύεται να ακολουθήσει και να επιτύχει συγκεκριμένους στόχους και παραμένει «στο κόκκινο», όπως φαίνεται στον ανωτέρω πίνακα σε θέματα ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

4.3 ΕΣΠΑ 2014-2020. Άξονες προτεραιότητας. Δράσεις με δικαιούχους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παλαιότερα με τα τρία κοινοτικά πλαίσια στήριξης στην συνέχεια με το ΕΣΠΑ 2007-2013 και σήμερα με το ΕΣΠΑ 2014-2020 επιχειρεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη των χωρών-μελών της αλλά και να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων. Ειδικότερα σήμερα που η μείωση των εσόδων των δήμων λόγω της περικοπής των κρατικών επιχορηγήσεων είναι πρωτοφανής και η υστέρηση των ιδίων εσόδων των δήμων λόγω της μειωμένης φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών και των επιχειρήσεων είναι εξ' ίσου πολύ μεγάλη η πιο σημαντική εναλλακτική λύση χρηματοδότησης είναι το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020. Το ΕΣΠΑ λοιπόν είναι το μέσο για να πετύχουν κατά το δυνατόν οι χώρες μέλη χρηματοδοτήσεις από την Ένωση και ταυτόχρονα να επιτευχθούν οι στόχοι που θέτει η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ευρώπη 2020».

Η Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (εφ' εξής ΕΕΤΑΑ) (Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, Δεκέμβριος 2015) αναφέρει: *«Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έγγραφο της τον Μάιο του 2014 για το αναπτυξιακό όραμα και την στρατηγική για την χώρα μας αναφέρει τα εξής: «Η αξιοποίηση των αναπτυξιακών πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών, αναπτυξιακών και κοινωνικών προβλημάτων...». Επιπλέον επισημαίνει για την στρατηγική του νέου ΕΣΠΑ για την Ελλάδα «πρόκειται να κλιμακωθεί χρονικά ξεκινώντας εμπροσθοβαρώς με την αντιμετώπιση του οξύτατου προβλήματος της ανεργίας και της αυξανόμενης ανέχειας που μαστίζουν την ελληνική κοινωνία και οδηγούν όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού κάτω από το όριο της φτώχειας, με σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις...»*

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ανάπτυξη της χώρας υπάρχουν πέντε χρηματοδοτικές προτεραιότητες οι οποίες είναι οι κάτωθι:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
2. Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού-ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.
3. Προστασία του περιβάλλοντος-μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον.
4. Ανάπτυξη-εκσυγχρονισμός-συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
5. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι ανωτέρω χρηματοδοτικές δραστηριότητες συγκεντρώνουν τους πόρους σε εννέα επιλεγμένους Θεματικούς Στόχους (εφ' εξής ΘΣ). Οι ΘΣ που είναι άμεσα συνδεδεμένοι με την καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας, και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ο ΘΣ8 ο οποίος τιτλοφορείται **ΘΣ8: « Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων»** και ο ΘΣ9 ο οποίος τιτλοφορείται **ΘΣ9: « Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης»**

Σχετικά με τον ΘΣ8 η Ε.Ε.Τ.Α.Α (Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, Δεκέμβριος 2015, σελ. 16) επισημαίνει: *Οι προτεραιότητες για την επίτευξη του Θεματικού Στόχου 8 είναι οι εξής:*

- *Πρόσβαση στην απασχόληση για τους αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων*
- *Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα για αυτούς που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης*
- *Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή*
- *Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων*

Η Ε.Ε.Τ.Α.Α για τον ΘΣ9 (Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα,

Δεκέμβριος 2015, σελ. 16) αναφέρει: Στο πλαίσιο της **Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης** έμφαση θα δοθεί σε παροχές εισοδηματικής υποστήριξης, στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας. Περαιτέρω, η κινητοποίηση και συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια, αναγνωρίζεται ως πρωταρχικός στόχος των πολιτικών ένταξης. Και τελειώνει για την ΘΣ9 ως εξής: *Οι ανάγκες στο πεδίο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού θα αντιμετωπιστούν με τις ακόλουθες προτεραιότητες, οι οποίες θα ιεραρχηθούν από τις Περιφέρειες στη βάση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και αναπτυξιακών αναγκών.....*

- *Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης.*
- *Ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (όπως άστεγοι, ρομά, κλπ)*
- *Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας, ή γενετήσιου προσανατολισμού.*
- *Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας*
- *Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.*

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται πως βασική μέριμνα και μεταξύ των στόχων της χώρας είναι η καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 από τα οποία υπάρχει δυνατότητα χρηματοδότησης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση για να αναπτύξει τις δράσεις της είναι:

- I. Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον Αειφόρος Ανάπτυξη (εφ' εξής ΥΜΕΠΕΡΑΑ)
- II. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης (εφ' εξής ΑΝΑΔΕΔΒΜ),
- III. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (εφ' εξής ΑΝΕΚ),
- IV. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα (εφ' εξής ΜΔΤ),
- V. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, στ) Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης,
- VI. Αλιείας και Θάλασσας,
- VII. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (εφ' εξής ΠΕΠ). Μέσω αυτών των Προγραμμάτων μπορούν να πραγματοποιηθούν δράσεις σε κάθε τομέα δραστηριότητας.

Πιο συγκεκριμένα τομείς δραστηριότητας που έχουν άμεση σχέση με την κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανεργίας της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα άνωθεν Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ είναι τα εξής:

Στον Τομέα Δραστηριοτήτων Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία

1. Στήριξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων δυνατή χρηματοδότηση από το ΑΝΑΔΕΔΒΜ και τα ΠΕΠ,
2. Στήριξη Τοπικής Επιχειρηματικότητας και Τοπικής Ανάπτυξης από το ΑΝΕΚ και το Αγροτικής Ανάπτυξης,
3. Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία από ΥΜΕΠΕΡΑΑ και ΠΕΠ.

Στον Τομέα Απασχόληση

1. Προώθηση Απασχόλησης από το ΑΝΑΔΕΔΒΜ και τα ΠΕΠ,
2. Κατάρτιση Ανέργων από το ΑΝΑΔΕΔΒΜ και τα ΠΕΠ,

Στον Τομέα Κοινωνική Πολιτική-Εκπαίδευση

1. Καταπολέμηση Διακρίσεων από το ΑΝΑΔΕΔΒΜ και τα ΠΕΠ,
2. Δημιουργία Ολοκληρωμένου Δικτύου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες από ΠΕΠ,
3. Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.ά) από ΠΕΠ,
4. Κέντρα στήριξης γυναικών-ξενώνες από ΠΕΠ,
5. Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας από ΑΝΑΔΕΔΒΜ και τα ΠΕΠ,
6. Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης από ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Στον Τομέα Υποδομές Κοινωνικής Πολιτικής

1. Επενδύσεις στον τομέα της υγείας από ΠΕΠ,
2. Δημιουργία, βελτίωση, αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (κέντρα διημέρευσης, φροντίδας αστέγων κ. λπ.)

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό πως οι ΟΤΑ έχουν πράγματι μία πολύ σημαντική εναλλακτική λύση χρηματοδότησης μέσω του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-

2020 που αν καταφέρουν να εκμεταλλευτούν θα συμβάλλουν τα μέγιστα στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων.

4.4 Προβλήματα για την απορρόφηση των πόρων και την εκμετάλλευση των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Σύμφωνα με δελτίο τύπου του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (Δελτίο τύπου, Απορροφήσεις ΕΣΠΑ 2007-2013, Παρασκευή, 18 Δεκέμβριος 2015) που βασίστηκε σε στοιχεία που έδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η χώρα μας κατατάσσεται πρώτη σε ποσοστό απορρόφησης προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013. Πιο συγκεκριμένα: *« η Ελλάδα κατατάσσεται πρώτη με βάση το ποσοστό απορρόφησης όσον αφορά στα προγράμματα της περιόδου 2007-2013. ... προ ημερών η Ελλάδα έγινε η πρώτη χώρα της ΕΕ που έχει εγκεκριμένο το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για το σύνολο των προγραμμάτων του νέου ΕΣΠΑ 2014-20. Είναι, έτσι, το μόνο κράτος μεταξύ των 28 μελών της ΕΕ που μπορεί, ήδη πριν εκπνεύσει το 2015, να υποβάλλει αιτήματα πληρωμής για όλα τα προγράμματα της νέας περιόδου»*

Παρά όμως τα ενθαρρυντικά αυτά στοιχεία οι ΟΤΑ αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες που καλούνται να υπερκεράσουν για να αξιοποιήσουν του πόρους του ΕΣΠΑ. Μεταξύ αυτών είναι οι κάτωθι:

A) Έλλειψη καταρτισμένων και έμπειρων στελεχών - προβλήματα οργάνωσης και δομών.

Για τον σχεδιασμό, προγραμματισμό και υλοποίηση των προγραμμάτων από τους ΟΤΑ δεν υπάρχουν υπάλληλοι που να έχουν σαν αντικείμενο αποκλειστικά και μόνο την ενασχόληση με τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και την εκμετάλλευση του ΕΣΠΑ. Αντίθετα υπάρχουν πολλές υπηρεσίες που εμπλέκονται μέχρι την πλήρη ολοκλήρωση των διαδικασιών (Νομική Υπηρεσία, Τεχνική Υπηρεσία, Οικονομικές Υπηρεσίες του ΟΤΑ, αρκετές άλλες υπηρεσίες και αρμόδιοι αιρετοί). Μεταξύ αυτών των υπηρεσιών δεν υπάρχει κάποιος κανονισμός συνεργασίας πράγμα που δυσχεραίνει την συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και αποτελεί τροχοπέδη για την ολοκλήρωση του οποιουδήποτε προγράμματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εντοπίζοντας το συγκεκριμένο πρόβλημα συνέταξε έναν οδηγό δυνατοτήτων χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, Beginners Guide to EU Funding, 12-05-2016) μέσω του οποίου δίνονται προς όλους όσους ενδιαφέρονται να εκμεταλλευτούν τις

ευκαιρίες που προσφέρονται από το νέο ΕΣΠΑ και οδηγίες για το πώς να υποβάλλουν αίτηση.

B) Γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Πολλοί παράγοντες προκαλούν καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των προγραμμάτων. Μεταξύ αυτών οι εγκρίσεις και οι έλεγχοι που απαιτούνται από άλλους φορείς (Ελεγκτικά Συνέδρια, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις..) που πολλές φορές έχουν διαφορετικές απαιτήσεις και συμβάλλουν στην αύξηση της γραφειοκρατίας πέραν του κόστους σε εργατοώρες.

Γ) Ωρίμανση των έργων

Βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ΟΤΑ για την εκμετάλλευση του ΕΣΠΑ είναι η ωρίμανση των έργων. Για να κυλήσει ομαλά η πραγματοποίηση των έργων απαιτείται η ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού αλλά και οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι για να πραγματοποιηθούν αναγκαίες ενέργειες (εκπόνηση μελετών, έκδοση αδειών, πιθανές απαλλοτριώσεις κ.λπ). Επιπλέον σε αρκετές περιπτώσεις απαιτούνται έρευνες, μελέτες ακόμη και εύρεση εταίρων.

Δ) Δυσκολίες μικρών και μεσαίων δήμων για την προετοιμασία προτάσεων και την ωρίμανση έργων

Οι δήμοι που είναι μικροί σε έκταση, συνήθως έχουν έλλειψη σε ανθρώπινο δυναμικό και κυρίως σε έμπειρο και σωστά καταρτισμένο προσωπικό σε θέματα ΕΣΠΑ, αδυνατούν είτε να παρουσιάσουν ολοκληρωμένες προτάσεις για εκμετάλλευση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ είτε να προβούν στην ωρίμανση των έργων αυτών. Στην προσπάθεια τους να βρουν λύσεις οι συγκεκριμένοι δήμοι προβαίνουν, ορθώς, σε διαδημοτικές συνεργασίες για να καταφέρουν να υποβάλλουν προτάσεις και να διαχειριστούν τα έργα. Και η Ε.Ε.Τ.Α.Α προτείνει κάτι αντίστοιχο. (Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, Δεκέμβριος 2015, σελ. 27) Σε υποκεφάλαιο με τίτλο «Υλοποίηση έργων από αδύναμους δικαιούχους» αναφέρει : *«Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 ένας "αδύναμος" δικαιούχος μπορεί να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα εκτέλεσης συγκεκριμένης πράξης σε άλλο δικαιούχο (υποκατάσταση ως δικαιούχος) με Προγραμματικές Συμβάσεις, που προβλέπονται ήδη στην υφιστάμενη νομοθεσία π.χ με αξιοποίηση του άρθρου 100 του ν. 3852/2010.* Αρκετές φορές όμως κατά τη διάρκεια αυτών των διαδημοτικών συνεργασιών δημιουργούνται προβλήματα όπως απροθυμία εξυπηρέτησης των μικρών δήμων,

κόστη μετακινήσεων, ιεράρχηση δραστηριοτήτων υπέρ του μεγάλου δήμου, διασπορά ανθρώπινου δυναμικού.

4.5 Ανακεφαλαίωση

Όπως αναφέρει και η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρμόδια για τον προϋπολογισμό και τους ανθρώπινους πόρους Kristalina Georgieva στον πρόλογο του οδηγού δυνατοτήτων χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, Beginners Guide to EU Funding, 12-05-2016) : *«Ο στόχος μας είναι σαφής: προώθηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης και δημιουργία καλύτερης ποιότητας ζωής στην Ευρώπη»*. Ο δήμαρχος Αμαρουσίου και Πρόεδρος της ΚΕΔΕ στον πρόλογο του οδηγού της Ε.Ε.Τ.Α.Α. σχετικά με το ΕΠΣΑ αναφέρει (Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, Δεκέμβριος 2015) *« Η δύσκολη οικονομική συγκυρία επιβάλλει σε όλους τους Δήμους να αναζητήσουν εναλλακτικές ή συμπληρωματικές λύσεις χρηματοδότησης. Το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 αποτελεί μια τέτοια λύση»*. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως για να καταφέρουν οι ΟΤΑ να επιτύχουν την προώθηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης και να συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών τους πρέπει, ειδικά στην περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ 2014-2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ.

5.1 Εισαγωγή

Οι ΟΤΑ από την ίδρυσή τους είναι αυτοί που προσπαθούν και συμβάλλουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής των δημοτών και περισσότερο αυτών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα με απώτερο στόχο, αν όχι δυνατόν να απαλείψουν, να περιορίσουν και να απαλύνουν τα κάθε είδους κοινωνικά προβλήματα. Στην προσπάθειά τους αυτή πέραν της συμπαράστασης του κράτους, η οποία δυστυχώς τα τελευταία χρόνια έχει περιοριστεί σημαντικά, συμβάλλει σημαντικά και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των ΕΣΠΑ.

Στις ενότητες που ακολουθούν θα γίνει αναφορά στις δράσεις κοινωνικής πολιτικής των δήμων αλλά και στις νέες δομές που δημιουργήθηκαν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εμφανίστηκαν με την χρηματοπιστωτική κρίση. Επιπλέον θα γίνει εκτενής αναφορά στις δράσεις του δήμου Καβάλας.

5.2 Δομές άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους δήμους

Πριν ακόμη την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης η τοπική αυτοδιοίκηση ασκούσε κοινωνική πολιτική προωθώντας δράσεις 1) στην προληπτική ιατρική, αγωγή και προαγωγή υγείας, 2) στη πρόληψη εξαρτήσεων, 3) στην κοινωνική ευαισθητοποίηση παιδιών και νέων, 4) στη παιδική προστασία, 5) στα κατασκηνωτικά προγράμματα, 6) στις εξορμήσεις αιμοδοσίας, 7) στην ενίσχυση απόρων και οικονομικά αδυνάτων, είτε οργανωμένα μέσω τραπεζών, είτε με τη χορήγηση βοήθειας σε χρήματα ή κάποιο άλλο είδος, 8) στη στήριξη μονογονεϊκών οικογενειών, 9) στην ανοιχτή και κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων, 10) στη κοινωνική, πολιτιστική και επαγγελματική ένταξη ή επανένταξη ατόμων με ειδικές

ανάγκες ή απεξαρτημένων και φυλακισμένων, 11) στην ενίσχυση εθελοντικών πρωτοβουλιών πολιτών σε θέματα πρόληψης, περιβάλλοντος, πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάπτυξης, 12) στη στήριξη των μεταναστών με την οργάνωση συμβουλίων ένταξης μεταναστών και των σχολείων εκμάθησης Ελληνικής γλώσσας, 13) στη προώθηση πολιτικών δράσεων στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα και 14) στη συμβολή ομαλής λειτουργίας της αγοράς με τη λειτουργία γραφείων καταναλωτών. («Δομές Κοινωνικής Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ,στην Ελλάδα» Συμείων Δαναηλίδης, Δήμαρχος Συκεών, Πρόεδρος Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής της ΚΕΔΚΕ *Συνέδριο με θέμα «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση», Τιφλίδα 10-11 Ιουνίου 2010*)

Πέρα όμως από τις προαναφερθείσες δράσεις που λάμβαναν και οι περισσότερες από αυτές λαμβάνουν ακόμα χώρα στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής της τοπικής αυτοδιοίκησης με την έναρξη της κρίσης στην Ελλάδα προστέθηκαν και νέες δράσεις με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων της φτώχειας, της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Μεταξύ αυτών των δράσεων συμπεριλαμβάνονται α) οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, β) οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης (τομέας ψυχικής υγείας), γ) τα κοινωνικά παντοπωλεία, δ) τα κοινωνικά φαρμακεία-ιατρεία, ε) οι δημοτικοί λαχανόκηποι, ε) τα κοινωνικά τιμολόγια των ΔΕΥΑ, στ) σε ορισμένους ΟΤΑ καθημερινή διανομή συσσιτίων, ζ) σε κάποιους ΟΤΑ μειώσεις στα τέλη καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού πάντα βάσει συγκεκριμένων κοινωνικών προϋποθέσεων.

5.3 Δήμος Καβάλας. Δράσεις για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. Εκμετάλλευση Ευρωπαϊκών πόρων, εθνικών πόρων, ίδιων πόρων.

Ο Δήμος Καβάλας στα πλαίσια άσκησης κοινωνικής πολιτικής ανέπτυξε και συνεχίζει να δημιουργεί δράσεις για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων με στόχο να βοηθήσει και να ελαφρύνει κατά το δυνατόν από τις δυσκολίες ιδιαίτερα τους πολίτες που αντιμετωπίζουν έντονα οικονομικά προβλήματα. Παρά τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους, λόγω οικονομικής κατάστασης της χώρας, διατηρεί δράσεις που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της φτώχειας, της ανεργίας

και του κοινωνικού αποκλεισμού, δημιουργεί νέες και είναι συμμετοχος σε όποιες πρωτοβουλίες υπάρχουν από δημότες που στοχεύουν στην βοήθεια συμπολιτών τους.

Στην προσπάθειά του να δημιουργήσει και να πραγματοποιήσει δράσεις κοινωνικής πολιτικής προς όφελος των πολιτών εκμεταλλεύεται στα μέτρα των δυνατοτήτων του τόσο τα ευρωπαϊκά προγράμματα όσο και όποιους εθνικούς και ίδιους πόρους ώστε να χρηματοδοτήσει τις δράσεις αυτές από τις οποίες θα έχουν οφέλη οι πολίτες.

5.3.1 Δράσεις κοινωνικής πολιτικής χρηματοδοτούμενες από το ΕΣΠΑ και άλλα Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ο Δήμος Καβάλας χάρη στα Ευρωπαϊκά προγράμματα κατάφερε να χρηματοδοτήσει δράσεις κοινωνικής πολιτικής οι οποίες είχαν αρκετά οφέλη στους δημότες. Κοινωνοί αυτών των προγραμμάτων είναι πολλοί δημότες όλων των ηλικιών και κυρίως αυτοί που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω των νέων δεδομένων που δημιούργησε η χρηματοπιστωτική κρίση. Προγράμματα που είναι σε εφαρμογή και χρηματοδοτούνται και από Ευρωπαϊκά προγράμματα είναι τα κάτωθι:

A) Παιδική Προστασία – Παιδικοί Σταθμοί

Στον τομέα της παιδικής προστασίας ξεχωριστή θέση κατέχει το Ν.Π.Δ.Δ. «Δημοτική Κοινωνική Αλληλεγγύη – Προσχολική Αγωγή» όπου εξυπηρετεί το σύνολο των αιτήσεων των οικογενειών για τους παιδικούς σταθμούς. Παρατηρείται αυξημένη ζήτηση των οικογενειών ώστε να εξασφαλίσουν μία θέση φοίτησης των παιδιών τους, στους παιδικούς σταθμούς μέσω του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Πρέπει να σημειωθεί πως ο Δήμος Καβάλας πέραν των αιτήσεων που χρηματοδοτούνται και ικανοποιούνται μέσω ΕΣΠΑ επιδοτεί και έναν επιπλέον αριθμό αιτήσεων ούτως ώστε να ικανοποιηθούν κατά το δυνατόν περισσότερα αιτήματα γονέων για φύλαξη παιδιών στους παιδικούς σταθμούς.

B) Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας

Μια νέα δράση με έντονα κοινωνικό περιεχόμενο είναι το Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Καβάλας. Στην συγκεκριμένη δομή εργάζονται μία ψυχολόγος, μία κοινωνιολόγος, μία κοινωνική λειτουργός και ένας δικηγόρος - νομικός σύμβουλος οι οποίοι προσφέρουν τις συμβουλές τους σε γυναίκες σε πληθώρα θεμάτων. Μεταξύ αυτών η ενδοοικογενειακή βία, η καθοδήγηση και υποστήριξη τους κατά την αναζήτηση εργασίας και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, η στάση της μητέρας γυναίκας σε μονογονεϊκή οικογένεια, συμβουλές σε γυναίκες θύματα trafficking και συμβουλές σε γυναίκες μετανάστριες αλλά και πρόσφυγες. Το Υπουργείο Εσωτερικών – Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων στο πλαίσιο της πράξης «Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας – Δημιουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο στον άξονα προτεραιότητας 07» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 – 2013» - χρηματοδοτεί μέσω του Ε.Σ.Π.Α. τη λειτουργία του Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών στο Δήμο Καβάλας. Η Δομή έχει ενταχθεί στη νέα προγραμματική περίοδο στο Ε.Π. της Περιφέρειας ΑΜΘ 2014-2020. Από την έναρξη λειτουργίας του (03.06.2013) έως και σήμερα έχουν εξυπηρετηθεί 225 γυναίκες θύματα βίας.

Γ) Πρόγραμμα καταπολέμησης της Φτώχειας «Στηρίζω»

Το Νοέμβριο του 2013 ξεκίνησε η υλοποίηση της πράξης «Κοινωνική Δομή Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ «ΣτηριΖΩ». Αποτέλεσμα και ειδικότερος στόχος των Πράξεων υλοποιούνται είναι η δημιουργία θέσεων απασχόλησης για άνεργους νέους έως 30 ετών, μέσω της πρόσληψης τους είτε για τη δημιουργία νέων Κοινωνικών Δομών είτε για την υποστήριξη υφιστάμενων. (Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Φαρμακείο, Δημοτικό Λαχανόκηπος).

Σκοπός του εν λόγω δικτύου είναι η αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσα από μια οριζόντια δέσμη ενεργειών ψυχοκοινωνικής και υλικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων, καθώς και ατόμων ευρισκόμενων σε κατάσταση φτώχειας ή απειλούμενων από φτώχεια.

Τα οφέλη του προγράμματος διαχέονται άμεσα στους ωφελούμενους στους οποίους απευθύνεται στηρίζοντας την απασχόληση σε μια εποχή που οι θέσεις εργασίας συρρικνώνονται, τονώνοντας το αίσθημα ασφαλείας και σιγουριάς και συμβάλλοντας σημαντικά στο οικογενειακό εισόδημα. Παράλληλα δίνει την δυνατότητα να διατηρήσουν τη σχέση τους με την αγορά εργασίας οι ωφελούμενοι άνεργοι. Προβάλλονται καλές και καινοτόμες πρακτικές για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης, προτείνοντας ένα διαφορετικό μοντέλο το οποίο μπορεί να μετεξελιχθεί σε μια κοινωνική οικονομία. Την ίδια στιγμή δημιουργεί οφέλη στους συμπράττοντες φορείς μέσω των ενεργειών που εντάσσονται στο σχέδιο και οι οποίες συμβάλλουν στην καλύτερη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και της εξυπηρέτησης των πολιτών. Το ίδιο σημαντική κρίνεται και η συμβολή στην τόνωση της τοπικής οικονομίας καθώς ενισχύει την αγοραστική δύναμη των ωφελουμένων με αποτελέσματα που αποτυπώνονται σε όλες τις εκφάνσεις της τοπικής και όχι μόνο, αγοράς.

Το Δημοτικό Συμβούλιο Καβάλας έχει εγκρίνει την παραχώρηση του Κοινωνικού Παντοπωλείου για τις ανάγκες του Προγράμματος «Στηρίζω» και έχει τη δυνατότητα να παρέχει τρόφιμα σε τριακόσιες πενήντα (350) οικογένειες. Σαφώς και οι ανάγκες είναι πολύ μεγαλύτερες και γίνονται συντονισμένες προσπάθειες ώστε να καλυφθεί το σύνολο των δικαιούχων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Δ) Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών Με Ειδικές Ανάγκες Δήμου Καβάλας – ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

Το ΚΔΑΠ – ΜΕΑ αποτελεί πρωτοβουλία του Δήμου Καβάλας και της «Δημοφέλεια» (Ν.Π.Ι.Δ.), εντάσσεται στο Ε.Σ.Π.Α. στο Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» Δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής». Στο Κ.Δ.Α.Π. – Μ.Ε.Α. εξυπηρετούνται 29 ωφελούμενοι οι οποίοι συμμετέχουν καθημερινά στις δραστηριότητες του κέντρου.

Στόχος είναι η λειτουργία τμημάτων αυτόνομης διαβίωσης και επαγγελματικής καθοδήγησης των Α.Μ.Ε.Α. με σκοπό την ένταξή τους στο ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον.

Ε) Πρόγραμμα επισιτιστικής ή και βασικής υλικής συνδρομής – Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας Απόρων 2014-2020

Με την ενεργοποίηση του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους απόρους (TEBA / FEAD) ο Δήμος Καβάλας ανέλαβε συντονιστής εταίρος της Κοινωνικής Σύμπραξης "Συν-Πράττοντας για όλους", εταίροι της οποίας είναι όλοι οι επίσημοι φορείς που ασκούν κοινωνική πολιτική στην ΠΕ Καβάλας / Θάσου και η οποία θα έχει ως σκοπό την ορθή υλοποίηση του προγράμματος "Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής για τους απόρους στην ομώνυμη περιφερειακή ενότητα.

Στην κοινωνική αυτή σύμπραξη ο Δήμος Καβάλας έχει το ρόλο του συντονιστή εταίρου ενώ οι υπόλοιποι εταίροι προέρχονται από όμορους Δήμους όπως ο Δήμος Θάσου, ο Δήμος Παγγαίου και ο Δήμος Νέστου αλλά και οι ιερές μητροπόλεις Φιλίππων Νεαπόλεως και Θάσου καθώς και η μητρόπολη Ελευθερουπόλεως. Άλλοι εταίροι είναι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση η Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή και την Ανάπτυξη, το Φιλανθρωπικό Σωματείο Κυριών Καβάλας "Άγιος Νέστωρ" και η Ένωση Καταναλωτών Καβάλας.

Ωφελούμενοι του Προγράμματος, το οποίο στοχεύει στην αντιμετώπιση του χάσματος της φτώχειας, είναι:

- φτωχά νοικοκυριά που διαβιούν σε καθεστώς φτώχειας ή ακραίας φτώχειας ή κινδύνου φτώχειας
- μονογονεϊκές οικογένειες
- τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες που πλήττονται από συνθήκες αποστέρησης
- πολυμελείς οικογένειες
- άστεγοι

Αντικείμενα του προγράμματος αποτελούν:

- Η διανομή τροφίμων (μακράς διάρκειας και φρέσκα καθώς και τρόφιμα για βρέφη)

- Η αναπλήρωση βασικών υλικών στερήσεων (ρουχισμός για παιδιά και ενήλικες / κυρίως αστέγους, είδη καθαρισμού και προσωπική υγιεινή, παιδικά είδη / βιβλία, παιχνίδια, βρεφικός εξοπλισμός κλπ)
- υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, ενδυνάμωσης και κοινωνικής ένταξης παιδιών σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο οικογένειας (ή και σε μονήρη άτομα)
- υπηρεσίες κοινωνικοποίησης παιδιών (π.χ. πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες κλπ)

Στο Δήμο Καβάλας έχουν ενταχθεί και επωφελούνται από την εφαρμογή του ανωτέρω προγράμματος περίπου 1300 οικογένειες.

Στ) Λειτουργία Κέντρου Κοινότητας Δήμου Καβάλας.

Το Κέντρο Κοινότητας, που βρίσκεται στο υπό ένταξη Ε.Π. της Περιφέρειας ΑΜΘ και πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020, θα λειτουργήσει υπό την εποπτεία της Δ/σης Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Καβάλας και πιο συγκεκριμένα του Τμήματος Κοινωνικών Υπηρεσιών.

Στόχος του είναι να υποστηρίξει την εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και την ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης, δηλαδή την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Καβάλας.

Το Κέντρο Κοινότητας θα παρέχει ολιστική υποστήριξη στους κατοίκους του Δήμου Καβάλας, μέσα από την παροχή ενός συνολικού πλέγματος υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και κάθε μορφής διακρίσεων καθώς και την προώθηση στην απασχόληση. (Στοιχεία από τμήμα προγραμματισμού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Καβάλας και Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού & Αθλητισμού)

5.3.2 Δράσεις κοινωνικής πολιτικής χρηματοδοτούμενες από εθνικούς και ίδιους πόρους.

Πέρα όμως από την εκμετάλλευση των ΕΣΠΑ και των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων ο Δήμος Καβάλας πραγματοποιεί δράσεις εκμεταλλεόμενος τόσο εθνικούς όσο και ίδιους πόρους. Μεταξύ αυτών είναι και οι παρακάτω.

A) Κοινωνικό Φαρμακείο – Ιατρείο

Η ίδρυση και λειτουργία του αποτελεί πρωτοβουλία του Δήμου Καβάλας ο οποίος σε συνεργασία με τον Ιατρικό Σύλλογο Καβάλας, το Φαρμακευτικό Σύλλογο Καβάλας, τη Μ.Κ.Ο. «Πνοή για το Παιδί και την Οικογένεια», τους Γιατρούς του Κόσμου - Παράρτημα Καβάλας, το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων και τους πολίτες εθελοντές, συμβάλλουν σημαντικά στην ανακούφιση αναγκών για πρωτοβάθμια ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη των άπορων δημοτών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι εκείνη την περίοδο (2012) ο Δήμος Καβάλας υλοποιούσε την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία URBACT II «TOGETHER – Developing co-responsibility for social inclusion and well – being for all» και μέσα από συγκεκριμένη μεθοδολογία η οποία ακολουθήθηκε, εγκεκριμένη από το Συμβούλιο της Ευρώπης προέκυψε η ανάγκη των ανασφάλιστων πολιτών για πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα απευθύνεται σε άπορους και ανασφάλιστους πολίτες καθώς και σε αναξιοπαθούντες οι οποίοι στερούνται κοινωνικής ασφάλισης και έχουν ανάγκη φαρμακευτικής και ιατρικής βοήθειας. Η ζήτηση ολοένα και αυξάνεται καθώς όλο και περισσότεροι πολίτες βρίσκονται καθημερινά αντιμέτωποι με την ανεργία που με μαθηματική ακρίβεια οδηγεί στη φτώχεια και κατά συνέπεια στην αδυναμία πρόσβασής σε υπηρεσίες υγείας και φάρμακα.

Η λειτουργία του ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2012 με 22 ωφελούμενους. Το τρέχον χρονικό διάστημα εξυπηρετούνται περίπου 530 άτομα. Κάθε δέκα (10) μέρες συνεδριάζει η συντονιστική επιτροπή του Κοινωνικού Φαρμακείου - Ιατρείου και

εντάσσει περίπου δέκα (10) νέους ωφελούμενους. Μέχρι και σήμερα έχουν καταγραφεί τρεις χιλιάδες (3.000) δωρεάν επισκέψεις.

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο – Ιατρείο, το οποίο εδρεύει σε εγκαταστάσεις οι οποίες διατέθηκαν από τον Δήμο και βρίσκονται στην Δημοτική Αγορά της πόλης και μάλιστα σε κοντινή απόσταση από τις εγκαταστάσεις του κοινωνικού παντοπωλείου, παρέχουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους 10 γιατροί του ΕΣΥ, 35 ιδιώτες γιατροί 13 ειδικοτήτων και 167 φαρμακοποιοί. Έχει στηθεί ένα αξιόλογο δίκτυο μέσα από το οποίο οι ωφελούμενοι δύναται να έχουν πρόσβαση και σε διαγνωστικές εξετάσεις. Οι Γιατροί του Κόσμου εμβολιάζουν τα ανασφάλιστα παιδιά έχοντας ολοκληρώσει το σύνολο του βασικού εμβολιασμού.

Το Κοινωνικό φαρμακείο ιατρείο προμηθεύεται φάρμακα από τον Φαρμακευτικό σύλλογο Καβάλας, φαρμακοβιομηχανίες, καθώς και από πολίτες που συλλέγουν φάρμακα μέσω της κινητοποίησης φορέων ενώ ο Δήμος συμμετέχει και με την παραχώρηση εγκαταστάσεων οι οποίες βρίσκονται στην Δημοτική Αγορά και μάλιστα σε κοντινή απόσταση από τις εγκαταστάσεις του κοινωνικού παντοπωλείου.

B) Δημοτικά Ιατρεία

Στα Δημοτικά ιατρεία τα οποία στον αριθμό είναι 6 στην περιφερειακή ενότητα Καβάλας ιατροί διαφόρων ειδικοτήτων παρέχουν πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στους Δημότες όλων των ασφαλιστικών ταμείων με ιατρικές εξετάσεις, συνταγογράφηση φαρμάκων, ενέργειες προληπτικής ιατρικής κ.α.

Γιατροί και νοσηλευτές γίνονται αποδέκτες του προβληματικού εθνικού συστήματος υγείας και της αδυναμίας ή δυσκολίας πρόσβασης σε αυτό των πολιτών. Το έτος 2013 εξυπηρετήθηκαν από τα Δημοτικά Ιατρεία 21.600 πολίτες.

Γ) Κοινωνικό παντοπωλείο

Μία από τις νέες δραστηριότητες στην οποία συμβάλλει ενεργά ο Δήμος Καβάλας είναι το κοινωνικό παντοπωλείο το οποίο εδρεύει και στην πόλη της Καβάλας και στο δημοτικό διαμέρισμα των Κρηνίδων. Από το συγκεκριμένο πρόγραμμα ωφελούνται περί τις 350 οικογένειες οι οποίες προμηθεύονται μηνιαίως με προϊόντα μέχρι του ποσού των 40€. Προϋποθέσεις για την υπαγωγή στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι το εισόδημα, η οικογενειακή κατάσταση και το χρονικό διάστημα που βρίσκεται ο αιτών σε ανεργία. Οι αιτούντες για να καρπωθούν τα οφέλη από το κοινωνικό παντοπωλείο οφείλουν να συμπληρώσουν την αίτηση και να προσκομίσουν περί τα δέκα δικαιολογητικά.

Είναι φανερό πως λόγω των πολλών αιτήσεων και τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό των αιτούντων τα δικαιολογητικά που απαιτούνται είναι πολλά και ο έλεγχος τους από τους υπαλλήλους είναι ενδελεχής και επισταμένος ούτως ώστε να αποκλειστούν όσοι δεν πληρούν τα κριτήρια και να απολαύσουν τα προνόμια μόνο όσοι πραγματικά τα έχουν ανάγκη.

Τα τρόφιμα για το παντοπωλείο συλλέγονται από συλλόγους οι οποίοι σε συνεργασία με σούπερ μάρκετ που εδρεύουν στην περιοχή μαζεύουν προϊόντα πρώτης ανάγκης τοποθετώντας καλάθια στις εισόδους των σούπερ μάρκετ και αναμένουν τις προσφορές των πολιτών. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ο Δήμος συμβάλλει παρέχοντας οχήματα για την μεταφορά των προϊόντων που έχουν μαζευτεί κατά τη διάρκεια της ημέρας σε χώρους αποθήκευσης οι οποίοι ανήκουν επίσης στον Δήμο και βρίσκονται στην Δημοτική Αγορά της πόλης. Οι δικαιούχοι του κοινωνικού παντοπωλείου μπορούν να παραλάβουν τα προϊόντα που τους αναλογούν από τις εγκαταστάσεις – γραφεία του κοινωνικού παντοπωλείου που επίσης έχουν παραχωρηθεί από τον Δήμο, σε συγκεκριμένες μέρες και ώρες που γίνονται γνωστές μέσω της ιστοσελίδας του Δήμου Καβάλας αλλά και από τα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Δ) Δημοτικός Λαχανόκηπος

Μία ακόμη δραστηριότητα που λειτούργησε πρόσφατα με στόχο ο Δήμος να συμβάλει σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα αλλά ακόμα και προβλήματα καθημερινής σίτισης των μελών τους είναι ο δημοτικός λαχανόκηπος. Πρόκειται για μία έκταση τεσσάρων στρεμμάτων η οποία ανήκει στον Δήμο και χωρίζεται σε επιμέρους αρδευόμενες εκτάσεις των πενήντα τετραγωνικών μέτρων. Οι προαναφερόμενες εκτάσεις παραχωρούνται σε δημότες που αποδεδειγμένα αντιμετωπίζουν έντονα οικονομικά προβλήματα και οι οποίοι αφού κάνουν αίτηση στο γραφείο διαμεσολάβησης του Δήμου τους παραχωρείται ένα κομμάτι πενήντα τετραγωνικών για να καλλιεργήσουν τα δικά τους οπωρολαχανικά και να καλύψουν έτσι μέρος των αναγκών τους (Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τους ενδιαφερόμενους δεν διαφέρουν από αυτά που κατατίθενται από τους πολίτες για την ένταξή τους στο κοινωνικό παντοπωλείο). Επιπλέον προϋπόθεση για την παραχώρηση έκτασης είναι η υποχρεωτική συνεισφορά στην καλλιέργεια μιας πρόσθετης έκτασης από την οποία τα προϊόντα προορίζονται για το κοινωνικό παντοπωλείο. Να σημειωθεί πως ο Δήμος πέραν της αρδευόμενης έκτασης των τεσσάρων στρεμμάτων που παραχωρεί χορηγεί στους ενδιαφερόμενους πολίτες τους σπόρους καθώς και τον εξοπλισμό για την καλλιέργεια των φυτών. Επιπλέον σε καθημερινή βάση γεωπόνος δίνει συμβουλές για την σωστή βιολογική καλλιέργεια των φυτών.

Ε) Έκτακτη Οικονομική Ενίσχυση

Μέσω της Δ/σης Κοινωνικής Προστασίας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Παιδείας του Δήμου Καβάλας δίδεται η έκτακτη οικονομική ενίσχυση σε άτομα ή οικογένειες που βρίσκονται σε ένδεια. Υλοποιούνται δύο (2) διαφορετικά προγράμματα : 1) Α΄ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ το οποίο χρηματοδοτείται από το Κράτος και 2) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ το οποίο χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό του Δήμου Καβάλας. Από τα στοιχεία της υπηρεσίας διαφαίνεται ότι ο αριθμός των ωφελούμενων σχεδόν τετραπλασιάστηκε από το 2011

έως το 2013 και συνεχίζει να μεγαλώνει. Η αύξηση της ανεργίας είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο οι πολίτες ζητούν έκτακτη οικονομική ενίσχυση προκειμένου να καλύψουν βασικές καθημερινές τους ανάγκες.

ΣΤ) Πρόγραμμα Παιδικής Προστασίας

Μέσω της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Καβάλας επιδοτούνται οι μονογονεϊκές οικογένειες με το Πρόγραμμα Παιδικής Προστασίας. Το συγκεκριμένο επίδομα δίδεται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια εκ των οποίων ένα είναι και το χαμηλό εισόδημα. Παρόλο που το ποσό της επιδότησης δεν είναι και ιδιαίτερα υψηλό πολλές μητέρες το διεκδικούν ως συμπλήρωμα στο όποιο εισόδημά τους προκειμένου να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές βασικές ανάγκες κυρίως των παιδιών τους.

Ζ) Κ.Α.Π.Η.

Ο Δήμος Καβάλας και το Ν.Π.Δ.Δ. «Δημοτική Κοινωνική Αλληλεγγύη – Προσχολική Αγωγή» λειτουργούν οχτώ (8) παραρτήματα Κ.Α.Π.Η. Σκοπός είναι η παραμονή των ηλικιωμένων στους χώρους των Κ.Α.Π.Η να είναι δημιουργική. Τα μέλη των Κ.Α.Π.Η., καταβάλλουν ένα μικρό ποσό ως συνδρομή για κάθε έτος και επωφελούνται των υπηρεσιών του τμήματος φυσικοθεραπείας, του τμήματος εργοθεραπείας καθώς και των ιατρείων του Κ.Α.Π.Η.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων που οργανώνονται από τους ηλικιωμένους είναι η χορωδία, το εργαστήρι κατασκευών, η χορευτική ομάδα, καθώς επίσης εκδρομές και μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις.

Η) Κοινωνικό τιμολόγιο ΔΕΥΑΚ

Επιπλέον δράση του Δήμου Καβάλας για να αμβλύνει τα προβλήματα οικονομικού χαρακτήρα που αντιμετωπίζουν οι δημότες είναι τα κοινωνικά τιμολόγια της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης Αποχέτευσης Καβάλας. Οι εκπτώσεις που παρέχονται είναι α) για άπορα άτομα που δεν έχουν εργασιακή δραστηριότητα εδώ και χρόνια υπάρχει έκπτωση στο τιμολόγιο της ΔΕΥΑΚ σε ύψος 90%. β) Έκπτωση 50% για πολύτεκνες οικογένειες που το οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των 24.000€ προσαυξημένο κατά 2.000€ κατά προστατευόμενο τέκνο πέραν του τέταρτου. γ) Επίσης έκπτωση 50% σε μακροχρόνια άνεργους που βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας πέραν του έτους και έχουν εισόδημα μικρότερο των 12.000€ καθώς και σε ανασφάλιστους που είναι κάτοχοι βιβλιαρίου ανασφαλιστού. δ) Έκπτωση 30% σε τρίτεκνες οικογένειες που το οικογενειακό εισόδημα δεν ξεπερνά τις 24.000€ και για συγκεκριμένη κατανάλωση νερού και επίσης ίδια έκπτωση για μονογονεϊκές οικογένειες με προστατευόμενα μέλη και εισόδημα κάτω των 12.000€ και για συγκεκριμένη κατανάλωση νερού.

Θ) Μείωση τελών καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού

Τέλος μια ακόμη ενέργεια του Δήμου Καβάλας για να ελαφρύνει τους πολίτες που αντιμετωπίζουν έντονα οικονομικά προβλήματα είναι η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση της Δημοτικής αρχής, να προβεί σε μείωση κατά 50% στα τέλη καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού για το έτος 2016 σε όλες τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Της μείωσης δικαιούνται οι έως 31/12/2015 λαμβάνοντες το επίδομα κοινωνικής πρόνοιας του Δήμου Καβάλας, οι λαμβάνοντες το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης καθώς και όσοι είναι εγγεγραμμένοι στο κοινωνικό παντοπωλείο. Απαραίτητη προϋπόθεση για την μείωση των τελών είναι οι δικαιούχοι να μην έχουν εισόδημα μεγαλύτερο από τα όρια της φτώχειας, όπως αυτή ορίζεται από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Τα δικαιολογητικά κατατίθενται στην Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας του Δήμου και οι αρμόδιοι υπάλληλοι προβαίνουν στον απαραίτητο έλεγχο. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις οι

αιτούντες απολαμβάνουν την έκπτωση που έχει αποφασίσει το Δημοτικό Συμβούλιο. (Στοιχεία από τμήμα προγραμματισμού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Καβάλας και Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού & Αθλητισμού)

5.3.3 Δράσεις κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Καβάλας που εντάσσονται στα νέα Ευρωπαϊκά προγράμματα και το ΕΣΠΑ 2014-2020

Μεταξύ των προγραμμάτων που ο Δήμος Καβάλας κατάφερε να εντάξει σε υφιστάμενα Ευρωπαϊκά προγράμματα και το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι τα κάτωθι:

1. Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας

Ο Δήμος Καβάλας συνεχίζει, στο νέο ΕΣΠΑ μέσω του Ε.Π. Περιφέρειας ΑΜΘ 2014-2020, την λειτουργία της εν λόγω δομής η οποία έως και σήμερα έχει προσφέρει πολλά σε γυναίκες που έχουν καταστεί θύματα βίας ή αντιμετωπίζουν άλλα προβλήματα όπως το πρόβλημα της ανεργίας ενώ ειδικοί παρέχουν συμβουλές σε γυναίκες θύματα trafficking, σε μετανάστριες και πρόσφυγες. Η συγκεκριμένη δομή εντάχθηκε στο νέο ΕΣΠΑ για την περίοδο από 01.12.2015 ως 30.11.2018.

2. Βρεφονηπιακού σταθμοί και το ΚΛΑΠ-ΜΕΑ

Οι συγκεκριμένες δομές μέσω του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» συγκαταλέγονται στο νέο ΕΣΠΑ. Η λειτουργία αυτών των δομών ανανεώνεται κάθε χρόνο.

3. Πρόγραμμα επισιτιστικής ή και βασικής υλικής συνδρομής

Το Πρόγραμμα επισιτιστικής ή και βασικής υλικής συνδρομής χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας Απόρων. Η πρώτη φάση λήγει 31.12.2016 και

σύμφωνα με τις οδηγίες της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής θα συνεχιστεί με τη διαδικασία κατάθεσης νέας πρότασης από τις Κοινωνικές Συμπράξεις. Η περίοδος εφαρμογής του συμπίπτει με αυτήν του νέου ΕΣΠΑ ήτοι 2014 με 2020.

4. Κέντρο Κοινότητας Δήμου Καβάλας

Το κέντρο κοινότητας του Δήμου Καβάλας πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 και ήδη εντάχθηκε στο Ε.Π. Περιφέρειας ΑΜΘ 2014-2020 για 5 χρόνια.

Οι ενδεχόμενες νέες προτάσεις που πρόκειται να καταθέσει ο Δήμος Καβάλας θα εξαρτηθούν από τις προσκλήσεις που θα υπάρξουν και πολύ σημαντικό ρόλο θα παίζουν οι προτεραιότητες της διοικούσας αρχής τι θέλει να επιδιώξει και πώς να εκμεταλλευτεί το νέο ΕΣΠΑ.

(πηγή: Τμήμα προγραμματισμού και επιχειρησιακού σχεδιασμού Δήμου Καβάλας)

5.3.4 Ανάλυση ισχυρών και αδύνατων σημείων, ευκαιριών και απειλών για τον Δήμο Καβάλας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής (swat analysis)

Σε μια προσπάθεια να εντοπιστούν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του Δήμου Καβάλας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές ακολουθεί μια ανάλυση swat.

Στα δυνατά σημεία του Δήμου συμπεριλαμβάνεται:

1. **Το έμπειρο προσωπικό.** Οι υπάλληλοι του Δήμου εδώ και χρόνια προσφέρουν στην οργάνωση και λειτουργία κοινωνικών υπηρεσιών. Έτσι ακόμη και οι νέες υπηρεσίες κοινωνικής προσφοράς οργανώθηκαν και λειτούργησαν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα χάρη στην εμπειρία του προσωπικού.

2. **Αδερφοποίηση με τον Δήμο της Νυρεμβέργης.** Αξιοποιώντας τις σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί μεταξύ των δύο Δήμων οι υπεύθυνοι του Δήμου μπορούν να δουν πως λειτουργεί ο Δήμος της Νυρεμβέργης σε θέματα κοινωνικής πολιτικής και να υιοθετήσουν όλες τις καλές πρακτικές αλλά και την τεχνογνωσία.
3. **Κτίρια.** Στα δυνατά σημεία του Δήμου συγκαταλέγονται επίσης τα κτίρια που ανήκουν στο Δήμο. Στα κτήρια αυτά στεγάζονται τόσο οι παλιές δομές του Δήμου όσο και οι νέες όπως το κοινωνικό παντοπωλείο και το κοινωνικό φαρμακείο ιατρείο αλλά και οι απαραίτητοι αποθηκευτικοί χώροι όπου φυλάσσονται τα προϊόντα του κοινωνικού παντοπωλείου, τα φάρμακα του κοινωνικού φαρμακείου ιατρείου αλλά και τα εργαλεία του δημοτικού λαχανόκηπου.
4. **Εκτάσεις γης.** Ένα ακόμη δυνατό σημείο του Δήμου Καβάλας είναι οι εκτάσεις γης που κατέχει. Χάρη σε αυτές τις εκτάσεις που μολονότι δεν είναι και πολύ μεγάλες μπορεί να λειτουργήσει ο Δημοτικός λαχανόκηπος.
5. **Υλικοτεχνικός εξοπλισμός.** Στα δυνατά σημεία του Δήμου είναι και η κατοχή υλικοτεχνικού εξοπλισμού. Εξοπλισμός γραφείου, αναλώσιμα αλλά και ηλεκτρονικοί υπολογιστές και πολυμηχανήματα που έχει στην κατοχή του ο Δήμος χρησιμοποιούνται για την λειτουργία των κοινωνικών δομών παλαιότερων και νέων.
6. **Συνεργασία με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.** Επιπλέον δυνατό σημείο του Δήμου είναι και η αγαστή συνεργασία με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και οι άριστες σχέσεις μεταξύ της Δημάρχου της πόλης και του αντιπεριφερειάρχη της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας.

Στα αδύνατα σημεία του Δήμου Καβάλας συγκαταλέγονται:

1. **Έλλειψη προσωπικού.** Είναι χαρακτηριστικό πως πολλές φορές υπάλληλοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους παράλληλα με το τμήμα που ανήκουν και σε τμήματα που προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες. Η συνεχής αποχώρηση υπαλλήλων λόγω αιτήσεων συνταξιοδότησης και το πάγωμα προσλήψεων με

την ταυτόχρονη αναλογία μία πρόσληψη σε δέκα αποχωρήσεις κάνει την λειτουργία του Δήμου σε όλες τις υπηρεσίες αρκετά δύσκολη.

2. **Απουσία εξειδικευμένου προσωπικού σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα.** Μια ακόμη αδυναμία είναι η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού για την εκπόνηση προτάσεων για να απορροφηθούν νέα προγράμματα μέσω ΕΣΠΑ. Ακόμη και η συνεργασία με εξωτερικούς συνεργάτες είναι δύσκολη καθώς έχει μεγάλο κόστος και η πλειονότητα των εξωτερικών συνεργατών θέλει να πληρωθεί άμεσα.
3. **Σχέσεις μεταξύ υπαλλήλων.** Άλλο ένα αδύνατο σημείο μπορεί να θεωρηθεί οι τεταμένες σχέσεις μεταξύ των υπαλλήλων καθώς αρκετές φορές λόγω φόρτου εργασίας ή λόγω αδυναμίας να πάρει κάποιος άδεια εξ' αιτίας έλλειψης αντικαταστάτη υπάρχει φορτισμένο κλίμα μεταξύ των συναδέλφων και ψυχρή ατμόσφαιρα κάτι που επηρεάζει αρνητικά στην αποτελεσματικότητα κατά την εργασία.
4. **Συχνή αντικατάσταση αντιδημάρχων.** Επιπλέον στα αδύνατα σημεία μπορεί να προστεθεί η συχνή αντικατάσταση των αιρετών αντιδημάρχων σε όλα τα πόστα και συγκεκριμένα σε θέσεις που αφορούν άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Καθώς ορισμένοι αντιδήμαρχοι θέλουν να ασκήσουν κοινωνική πολιτική και προς όφελός τους στην πορεία της θητείας τους λειτουργούν εις βάρος του έργου που είναι ορισμένοι να κάνουν και στην ουσία αποτελούν τροχοπέδη για την υλοποίησή του.

Στις ευκαιρίες συγκαταλέγονται:

1. **Ευρωπαϊκά προγράμματα.** Τόσο το ΕΣΠΑ 2007-2013 το οποίο εκμεταλλεύτηκε στα πλαίσια των δυνατοτήτων του ο Δήμος Καβάλας όσο και το νέο ΕΣΠΑ αλλά και άλλες ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις αποτελούν μέγιστη ευκαιρία για τον Δήμο για να θέσει σε εφαρμογή και να χρηματοδοτήσει νέα προγράμματα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.
2. **Επιμόρφωση προσωπικού μέσω του ΠΙΝΕΠ.** Μεταξύ των ευκαιριών μπορούν να συμπεριληφθούν τα προγράμματα επιμόρφωσης που οργανώνει το ΠΙΝΕΠ. Χάρη στα προγράμματα αυτά το προσωπικό του Δήμου μπορεί να λάβει πρόσθετη εξειδίκευση και να συνεισφέρει ακόμα περισσότερο στην επίτευξη του στόχου της δημοτικής αρχής.

3. **Ο νόμος για την κινητικότητα.** Στις ευκαιρίες περιλαμβάνεται ο νέος νόμος για την ευκολότερη μετακίνηση υπαλλήλων είτε πρόκειται για μετάταξη είτε πρόκειται για απόσπαση. Έτσι ο Δήμος μόλις διαπιστώσει οποιαδήποτε ανάγκη σε προσωπικό μπορεί να κάνει πρόσκληση προς τους ενδιαφερομένους και να καλύψει έστω και για κάποιο χρονικό διάστημα το κενό που διαπιστώνει. Ακόμη όμως και η δυνατότητα που προσφέρει ο νόμος για την απασχόληση ανέργων με οχτάμηνη εργασία θα μπορούσε να βοηθήσει στην κάλυψη κενών είτε στο διοικητικό κομμάτι είτε σε χειρονακτικές εργασίες.
4. **Ε.Ε.Τ.Α.Α.** Στις ευκαιρίες συγκαταλέγεται και η Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) από την οποία οι υπάλληλοι του Δήμου αλλά ακόμα και οι αιρετοί μπορούν να συλλέγουν στοιχεία και πληροφορίες για την ολοκλήρωση του έργου τους, να χρησιμοποιούν τους οδηγούς αλλά και να επικοινωνούν με τους υπευθύνους για πληροφορίες σχετικά με τα ευρωπαϊκά προγράμματα.
5. **Εναισθητοποίηση πολιτών-εθελοντών.** Τέλος στις ευκαιρίες μπορεί να προστεθεί η μεγαλύτερη εναισθητοποίηση συλλόγων και πολιτών οι οποίοι σε αυτήν την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης προσπαθούν να ενεργοποιηθούν και τις περισσότερες φορές σε συνεργασία με τον Δήμο οργανώνουν νέες δραστηριότητες κοινωνικού περιεχομένου.

Αναφορικά με τις απειλές σε αυτές μπορούν να συμπεριληφθούν:

1. **Η οικονομική κρίση και οι συνέπειες αυτής.** Σημαντικότερη των συνεπειών είναι η πολύ μεγάλη μείωση των ποσών που διατίθενται από το κεντρικό κράτος προς τους Δήμους αλλά και οι διαφαινόμενες προβλέψεις για ακόμη μεγαλύτερη μείωση των ποσών αυτών με απώτερο στόχο οι Δήμοι να καταστούν αυτοσυντηρούμενοι.
2. **Μεταναστευτικό.** Η παρουσία μεταναστών που ήδη έχουν εγκατασταθεί και έχουν φιλοξενηθεί από τον Δήμο Καβάλας αλλά και η ενδεχόμενη αύξηση του αριθμού αυτών θα δημιουργήσει την ανάγκη δημιουργίας νέων κοινωνικών δομών για την βοήθεια αυτών των ανθρώπων κάτι όμως που είναι αρκετά δύσκολο λόγω έλλειψης πόρων και προσωπικού.

3. **Εργασιακή ανασφάλεια.** Στις απειλές συμπεριλαμβάνεται και η εργασιακή ανασφάλεια. Μετά από την περιπέτεια της διαθεσιμότητας και των απολύσεων (παρά την επανατοποθέτηση των υπαλλήλων) πολλοί υπάλληλοι έχουν κατά νου πως σε νέες ενδεχόμενες παράλογες απαιτήσεις των δανειστών της χώρας θα υπάρξουν νέες απολύσεις ή νέος κύκλος διαθεσιμότητας.

ΑΝΑΛΥΣΗ SWAT

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (STRENGTH)	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (WEAKNESSES)
Έμπειρο προσωπικό	Έλλειψη προσωπικού
Αδερφοποίηση με Ευρωπαϊκές πόλεις	Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού
Κτίρια	Τεταμένες σχέσεις των υπαλλήλων
Εκτάσεις γης	Συχνή αντικατάσταση των αντιδημάρχων
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός	
Συνεργασία με την Περιφέρεια	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (OPPORTUNITIES)	ΑΠΕΙΛΕΣ (THREATS)
Ευρωπαϊκά προγράμματα	Οικονομική κρίση
Προγράμματα επιμόρφωσης ΠΙΝΕΠ	Μεταναστευτικό
Νέος νόμος για μετακίνηση υπαλλήλων	Εργασιακή ανασφάλεια
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	
Ευαισθητοποίηση πολιτών-συλλόγων	

5.3.5 Συμπεράσματα – προτάσεις

Η χρηματοπιστωτική κρίση είχε και έχει άμεση συνέπεια στην λειτουργία όλων των Δήμων. Έτσι και στον Δήμο Καβάλας παρατηρήθηκε μείωση των κρατικών κονδυλίων, μείωση στο προσωπικό, αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας υπηρεσιών. Όλα τα παραπάνω επηρέασαν προς το χείρον την διάθεση και τις δυνατότητες της εκάστοτε δημοτικής αρχής να προβεί σε άσκηση κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο που θα ήθελε αλλά και να ελαφρύνει το δυνατόν περισσότερο δημότες που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω των νέων δεδομένων στην καθημερινότητά τους.

Παρ' όλα αυτά ο Δήμος αφουγκραζόμενος τις νέες ανάγκες των πολιτών ενεργοποιήθηκε και διατήρησε αρκετές από τις δομές κοινωνικής πολιτικής που υπήρχαν αλλά δημιούργησε και νέες δομές εκμεταλλευόμενος τα εκάστοτε

ευρωπαϊκά προγράμματα, τους εθνικούς και ίδιους πόρους καθώς και την διάθεση πολιτών να συνεισφέρουν εθελοντικά και να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούν συνδημότες που έρχονται αντιμέτωποι με την ανεργία, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Αν και ο Δήμος Καβάλας έχει κάνει αρκετές κινήσεις για να βοηθήσει τους δημότες υπάρχουν και ενέργειες στις οποίες θα μπορούσε να προβεί για να πετύχει ακόμη περισσότερα. Μεταξύ αυτών:

1. Επαναλειτουργία των κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης του Δήμου ούτως ώστε να μπορέσουν δημότες να βρουν εργασία και να χτυπηθεί η ανεργία με την δημιουργία βιώσιμων δράσεων.
2. Δημιουργία νέας προγραμματικής σύμβασης με τον ΚοιΣΠΕ (Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης τομέα Ψυχικής Υγείας Νομού Καβάλας) για να συμβάλει στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και στην οικονομική αυτάρκεια ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, μέσω της δημιουργίας βιώσιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
3. Εκμετάλλευση του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 με την υποβολή προτάσεων για την υλοποίηση προγραμμάτων που θα βοηθήσουν στην ελάφρυνση πολιτών που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης.
4. Τοποθέτηση στη θέση του αντιδημάρχου κοινωνικής πολιτικής ενός ανθρώπου που έχει γνώση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι δημότες, που συνεργάζεται αρμονικά με τους υπαλλήλους της αντίστοιχης διεύθυνσης και δεν είναι τροχοπέδη στο έργο τους αλλά και που θα μπορεί να επικοινωνεί και να συνεργάζεται με τους συναδέλφους του στον αδελφοποιημένο δήμο της Νυρεμβέργης

5.4 Ανακεφαλαίωση

Οι δήμοι ήταν και παραμένουν συμπαραστάτες στους πολίτες που αντιμετωπίζουν κάθε είδους κοινωνικά προβλήματα τόσο σε εποχές οικονομικής ευημερίας του κράτους όσο και σε δύσκολες οικονομικές περιόδους. Προωθούν πολλές δράσεις κοινωνικού περιεχομένου και παρατηρείται πως στα χρόνια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, παρά την μεγάλη μείωση των εσόδων τους, δημιουργούν δράσεις για την

καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και παράλληλα επαινούν και συνεισφέρουν με όσα μέσα διαθέτουν σε κινήσεις πολιτών που στοχεύουν στη βοήθεια συμπολιτών τους. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του προέδρου της ΚΕΔΕ δημάρχου Αμαρουσίου κ. Γ. Πατούλη «*Η Αυτοδιοίκηση ως εγγύτερος θεσμός στον πολίτη, από την πρώτη στιγμή στάθηκε αρωγός στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, συμβάλλοντας έτσι στην ανακούφιση χιλιάδων συμπολιτών μας. Παρά τις περικοπές άνω του 60% στους πόρους, οι δήμοι διαθέτουν εκτεταμένο δίκτυο κοινωνικών δομών που συμβάλλει... στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε όλους τους πολίτες.*» (www.kedke.gr και <http://www.isathens.gr>)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βουτυράς, Στ. (1980) «*Κοινωνική πολιτική*», εκδόσεις Α. Αναστασίου τεύχος Α, Αθήνα

Δανηλίδης Σίμος (2010), «*Δομές Κοινωνικής Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ,στην Ελλάδα*» σε συνέδριο με θέμα «*Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση*» (Τιφλίδα 10-11 Ιουνίου 2010)

ΕΕΤΑΑ (2015), «*Ε.Σ.Π.Α 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα*», Αθήνα

ΕΛΣΤΑΤ Δελτίο Τύπου (2016) «*ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Μάιος 2016*», Πειραιάς

ΕΛΣΤΑΤ Δελτίο Τύπου (2016) «*ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, Δείκτες 2011 – 2015*», Πειραιάς

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής (2010), «*ΕΥΡΩΠΗ 2020, Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*», Βρυξέλλες

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), «*Σχέδιο κοινής έκθεσης της επιτροπής και του συμβουλίου για την απασχόληση*», Βρυξέλλες

Θεωδορόπουλος, Σ. (1993) «*Το Κοινωνικό Κράτος σήμερα*», Διαστάσεις της κοινωνικής Πολιτικής σήμερα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα

Κανατάς, Γ. (2005) «*Η οικονομική, λειτουργική και κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ)*», Θεσ/νίκη

Καραμούζης, Ν. , Γκίκας Χ., (2011) «*Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον*». Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα

Κοινωνικό Πολυκέντρο, Μελέτη (2014) «*Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση: Τα οικονομικά της, η εκχώρηση αρμοδιοτήτων της και οι επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και στα δημόσια αγαθά*»

ΚΕΔΕ, (2015) «*Οι θέσεις & διεκδικήσεις της Α' Βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης*», Αθήνα

Ματσαγγάνης Μ., Λεβέντη Χ., Καναβιτσά Ε., Φλεβοτόμου Μ., (2016) «*Μια αποδοτικότερη πολιτική για την καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας*», διαΝΕΟσις, Αθήνα 2016

Στασινοπούλου, Ο. (2006) «*Εισαγωγή στην κοινωνική πολιτική*», Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Κοινωνική Πολιτική Βασικές Έννοιες, Ιστορική Εξέλιξη Φορείς και Πρότυπα, Αθήνα

Τσέκος Θ. (2003) «*Συγκρότηση και αναπαραγωγή μιας μη Βεμπεριανής γραφειοκρατίας. Η Ιστορική εξέλιξη της ελληνικής δημόσιας διοίκησης*». Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού Δελτίο Τύπου (2015),
«Απορροφήσεις ΕΣΠΑ 2007-2013»

Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2016),
οδηγός εφαρμογής και λειτουργίας κέντρων ποιότητας (Αθήνα, Μάιος 2016)

Ξενόγλωσση

European Commission, report (2012), Flash Eurobarometer «Monitoring the social impact of the crisis: public perceptions in the European Union»

European Commission, (2016), «*Beginners Guide to EU Funding*»

Titmuss R.M. (1958), «*Social Administration in a Changing Society*»

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Απογραφή, Μητρώο Ανθρωπίνου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://apografi.yap.gov.gr/apografi/F2016/View2016>

Οργανόγραμμα Δήμου Καβάλας διαθέσιμο στην διεύθυνση: <http://www.kavala.gov.gr/web/guest/municipality/organosi>

Οργανόγραμμα Δήμου Ξάνθης διαθέσιμο στην διεύθυνση:
<https://www.cityofxanthi.gr/dimos/organogramma>

ΕΛΣΤΑΤ, Πίνακας δείκτη ανεργίας 2009 (ελστατ, χρονοσειρά, κατάσταση απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας Ιανουάριος 2004 - Μάιος 2016) διαθέσιμο στην διεύθυνση: <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO02>

Eurostat unemployment statistics (2016) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics
Geodata.gov.gr (2016) διαθέσιμο στην διεύθυνσή: <http://geodata.gov.gr/maps/>

Eurostat unemployment rates (2015) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:Reg_unemployment_rates_2015_EN.png

Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών (2015) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
<http://www.isathens.gr/sylogos/arxeio-drasewn-isa>

Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (2015) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
<http://www.kedke.gr>

O.K.E (2009) γνώμη της O.K.E. «Φτώχεια» διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
http://www.oke.gr/opinion/op_210.pdf

Eurostat GDP at regional level (2013) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/el

Eurostat At risk of poverty or social exclusion (2014) διαθέσιμο στην διεύθυνσή:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:At-risk-of_poverty_or_social_exclusion_rate,_2013_and_2014.png

Eurostat At risk of poverty or social exclusion by age group (2014) διαθέσιμο στην διεύθυνση:http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion,_by_age_group,_2014.png

Νομοθεσία

Νόμος 748/1917 «Περί συστάσεως Υπουργείου Περιθάλψεως

Νόμος 4172/1929 «Περί συστάσεως αυτοτελούς Υπουργείου Υγιεινής»

Νόμος 3463/2006 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων»

Νόμος 4368/2016 « Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις.»

Προεδρικό Διάταγμα 410/95 (ΠΔ410/95) «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας»

ΣΕΕ- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01)